

* מְקַמֶּת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

דְמוּמֵי־שִׁדְכָנוּת, המתפרסם ב'מרוה לצמא' נכתב בעקבות שיחות ופגישות עם שדכנים, והדרמטית שבהן - שיחה טלפונית של שדכן ארצישראלי, מסור בלב ונפש למלאכתו, שצלצל אליי מחוץ לארץ וביקש שרק 'אקשיב' לתסכול העצום שהוא חש באותו רגע, בשל אנקדוטה טרייה שהוא חווה באותם רגעים, אנקדוטה ששילבתיה בסיפור. ההקשבה ארכה כמחצית השעה של פקק תנועה עיקש בכביש ארבע. אחרי השיחה ידעתי: המסר שהזדעק מהשיחה יהיה סיפור בעזרת ה' לחג הסוכות.

דְמוּמֵי־שִׁדְכָנוּת

* סיפור / מרוה לצמא / מוסף סיפורים סוכות תשפ"ו *

פרק ראשון

הסבה מקצועית

ריח צבע השמן הטרי עדיין רפרף באוויר המשרד. השולחן החדש, מחזיר אורות לד ומבהיק בלובנו הזכוכית, כבש כשליש מן החלל ובקושי הסכים להותיר מקום לכורסת העור המשרדית ולשני כיסאות הלקוחות שמעברו

האחר. הקירות בגוון הקרם חייכו אליי בידידות מעודדת. לא בכל יום פוצח איש בן שישים ואחת בקריירה חדשה כשיכול היה להמשיך ולהצליח בעיסוקו הקודם.

לא ערכתי טקס רשמי לרגל פתיחת העסק. גם לא פרסמתי תצלומי קביעת מזווה וחנוכת המשרד. הסתפקתי בפרסום מקומי ממוקד, תחת הלוגו החדש והעדכני, שעיטר את שם העסק החדש: שְׁלוּימָה־הַתְּוֹכָן. התרגשתי ביומי הראשון בעבודה החדשה. מעטים האנשים בגילי שמזנקים המייד עם עסק חדש. הכיסא המשרדי־אורתופדי קיבלני בחום. פרקתי אנחת התרווחות. הנייד שלי צלצל. "שְׁלוּימָה־הַתְּוֹכָן, שלום וברכה", ענית.

"תגיד שְׁלוּימָה, בנוגע להצעה של גרוסניר מלפני חצי שנה בערך, נראה לך שהם ירצו לחזור לזה?"
"איזו הצעה של גרוסניר?"

"נו, ההצעה הזאת שאתה ניסית לדחוף לי בכוח, ובשעתו לא התלהבתי. תראה, יש מצב שעכשיו זה ילך", השפיל הקול את טונו בחצי אוקטבה, חל פיחות בזחיחות שאפיינה אותו לפני חצי שנה, "פשוט שמעתי דברים ממש יוצאי דופן לטובה על הבחור, איך קוראים לו, יצחק־ענקל, נכון? שמעתי דרישות שלום מתלהבות ממש. היית רוצה לבדוק בשבילי מהצד שלהם, שְׁלוּימָה?"
"בהחלט הייתי רוצה, אבל אני לא יכול".

"לא דחוף לעכשיו. מצידי תבדוק גם מחר. אדרבה, אל תשדר להם בהילות או התלהבות. מצידי תשדר אפילו אדישות, למרות שבינינו, אחרי מה ששמעתי על הבחור, אני לא הכי אדיש ביחס להצעה הזאת".
"לא עכשיו, ראובן, ולא מחר, וגם לא מחרתיים". לחצתי על מתג המחשב. המסך שעל שולחני הציג את הלוגו של שְׁלוּימָה־הַתְּוֹכָן במלוא הדרו, מתחת לחותם הכשרות על המחשב. האות תי"ו של תווכן עוצבה כעין קורת גג בעוד שהאות שי"ן של שְׁלוּימָה, שידרה פריחה ולבלוב כשיח מטפס.

"מה קרה? אתה לא מרגיש טוב, שְׁלוּימָה? אתה יודע מה, קח את הזמן שלך ותבדוק את גרוסניר בעוד שבוע. תגשש שם ככה בעדינות. בקצב שלך ובזמן שלך. אל תגלה להם חלילה שאני רוצה, ראשית־כל שלא יחשבו שאני להוט לסגור, שנית־כל, למעשה עוד לא גיבשנו החלטה סופית. אבל קודם־כל, תזרוק את השם ותמשש את הדופק".

"הפסקתי עם השדכנות, ראובן".

"מה? לא שמעתי מה שאמרת. אתה לא נשמע ברור. יש לך קליטה? אולי תזוז קצת מאיפה שאתה עומד".
"פתחתי משרד תיווך לנדל"ן, ראובן. גמרתי להיות שדכן. הדרן עלך מסכת שידוכים, ופתיחא לן מסכת תיווכים".

"אוי, נו. חוש הומור של שדכנים. רוצה לשמוע משהו בקטע טוב מחבר אמיתי? אם אתם השדכנים תנסו פחות להצחיק ויותר לעבוד, תעזרו לכל כלל ישראל. אני אומר מזמן ששדכנים לא מעלים על דעתם כמה תועלת וברכה הם מביאים לכלל ישראל וכמה נחת הם עושים בשמיים. זאת מלאכת קודש ממש. אם הייתם יודעים את

* מְקַחַת אֶתְרוּגִים ~ תּשפ"ו * מוֹיֶשֶׁה גוֹטמַן * © כּל הַזְכוּיוֹת שְׁמוֹרוֹת *

החשיבות של העבודה שלכם, הייתם מתעקשים לא לקחת עליה אפילו אגורה, אבל זה נושא אחר, שְׁלוּיָמָה. בוא נדבר תכל'ס, שְׁלוּיָמָה, ולא נגלוש, מתי אתה חוזר אלי עם תשובה של גרוסניר?"

"מתי שאתה תרצה למכור דירה והם ירצו לקנות. או להפך. האמת, גם אם תרצה לקנות מחסן או חנות או משרד והם ירצו למכור, או להיפך".

"אוי נו, תהיה לי בריא עם החוכמות שלך. בדחן כבר לא תהיה בגלגול הזה, אז תדבר כמו שדכן ולא כמו בדחן. אני קצת ממהר. טוב, תזכור שאני מחכה לתשובה ממך בנוגע להצעה של יצחקיענק'ל גרוסניר. בריאות ונחת, שְׁלוּיָמָה, ואם יש לך עוד רעיונות ברור שאשמח לשמוע כי נראה שקצת שכחת אותנו. זַיִי גְעוֹזוֹנָט", ניתק ראובן את הטלפון.

*

ראובן דנקיץ לא היה היחיד שפקפק בכנות הסבת המקצוע שלי משדכנות לתְּוֹכְנוֹת. נו, שיפקפק. המציאות תטפח בקרוב על פניו המפקפקות ותלחש את סודה. די לי שאני אינני מפקפק. עשרות שיחות טלפון שהמשיכו לזרום אליי במהלך היום הראשון ובימים שאחריו בנוגע להצעות שידוכים, חדשות גם ישנות, נענו כולן באותה תשובה: הורים יקרים, הפסקתי לעסוק בשדכנות. עברתי לעסוק בתווכנות. יש לכם נכס למכור? להשכיר? לקנות? לשכור? אשמח לתווך לכם.

התגובות, כדרכן של תגובות אנוש, התגלו כמרתקות ומשעשעות. היו שלא האמינו והמשיכו לדבר אליי שדכנית צרופה ומזוקקת, אינם מאפשרים לי להשחיל מילת התכחשות, והיו שהאמינו אך לא הסכימו ועל כן המטירו עלי זלעפות תוכחה. המשעשעות ביותר היו תגובותיהם של אלו שלא הרשו לי לפרוש ולא אישרו את הסבת המקצוע שבה בחרתי. כמו הייתי רשום בטאבו כשדכן נצח של כלל ישראל וכשליח ציבור שאינו ברשות עצמו אלא ברשות עמו.

"אסור לך לעשות את זה, שְׁלוּיָמָה"; "כלל ישראל משווע לעוד שדכנים בדחיפות, ואתה נוטש, שְׁלוּיָמָה?!"; "לא עוזבים מלאכת קודש"; "תדע לך, שְׁלוּיָמָה, שכל הנחת שיש לך ברוך השם מהילדים שלך זה רק בגלל שמסרת את הנפש לעשות שידוכים, שְׁלוּיָמָה, אל תהרוס לעצמך את המשך הנחת, אל תעצור". המשפט האחרון, מהטובים ששמעתי, היה משפטם של המאיימים, שיהיו בריאים.

והיו שפקדו כמו נוכחותם את משרדי החדש וביקשו לבדוק פנים מול פנים את נכונות השמועה. האם שְׁלוּיָמָה השדכן, שזה כארבעים שנה יודע רק לשדך וכבר עוסק בשידוכי הדור שלישי בלי עין הרע של משודכיו הראשונים, נקלע למשבר מקצועי ועזב את האומנות היחידה שבה הוא חריף ובקי, עוקר הורים ומשדכם זה בזה?!

רבים תהו לעומתי ותמהו מולי: אבל למה, שְׁלוּיָמָה?

* מְקַחַת אֶתְרוּגִים ~ תּשפ"ו * מוֹיֶשֶׁה גוֹטמַן * © כל הזכויות שמורות *

לא הכברתי בהסברים ודי חמקתי משכנועים. עניתי למתעניינים כי תש כוחי וכי חש אנוכי ברצון עז לחולל שינוי בחיי המקצועיים. אנשים כן משתנים וגם בגיל שישים ואחת מותר לו לאדם להחליט שהוא נעשה מתווך נדל"ן ומעתה יחבר בין רוכשים למוכרים, יקשר בין משכירים לשוכרים, וישדך יזמים עם משקיעים. לא נערכו הפגנות זעם ולא הורכבו משלחות מטעם. אחרי יומיים או ארבעה של לחשי רחש־בחש קיבל ועיכל והכיל הציבור את החדשה המרעישה שעניינה בעיקרה את הוריהם של מי שהגיעו לפרקי האיש מקדש והאישה מתקדשת, וגם הם משכו בכתפיהם בתרכובת של השלמה על פרישתו של שְׁלוֹימָה העתיק מהמקצוע הוותיק. לא פסו שדכנים מקרב הציבור רבהגוונים והעולם אינו עומד או סב על מרצו של שדכן אחד, מוכשר ככל שהוא. אמנם שְׁלוֹימָה גאון בהתאמת זיווגים ואמן מאומן ומיומן בהכרת נפשות, אבל בעזרת השם יתברך נסדר, עם ובלי שְׁלוֹימָה.

ביני לביני הצלחתי לגרום ללקוח רציני להתעניין בדירת עיזבון בעלת ארבעה חדרים ומרפסת סוכה שמרבית חלונותיה המאובקים פנו לנוף של סמטה צרה עמוסת תוספות בנייה. שבוע בדיוק ארכה לי השלמת מכירת דירת הירושה שעמדה שוממה ועזובה למעלה משנה. הצדדים המרוצים שילשו לכיסי את דמי התווכנות המוסכמים, המחותמים מראש, והודיתי לבורא העולמים על עסקת התיווך הראשונה שלי בתחום הדומם, שהחליקה אל הבשלתה במהירות שיא שאותה לא הכרתי מהתחום האנושי שאותו עזבתי. גם לא הכרתי את הסכום שהיה פי שבעה מתשלום שגרתי קבוע שנהגתי לגבות על שדכנות; וגם לא הכרתי את הזמן שארכה לי השלמת עסקת המכר, אשר מְשָׁכו עמד על כעשירית מהזמן הממוצע שנדרשתי לקידום שידוך מוצע, משלב נביטת הרעיון הראשוני עד לשלב שבירת הצלחה. לא קרבו זה אל זה.

*

ביקשה השגרה לשוב אל עיירתנו ולא הצליחה. שלושה ימים אחרי השבת הראשונה שעברה עלי כמתווך־בלתי־משדך, שהם קרוב לאחד־עשר יום אחרי הפיכתי לתְּוֹכֵן בפועל, ביום שלישי שנכפל בו פעמיים כי טוב, נרעדה רצפת האדישות הציבורית בעיירתנו וזעו נברשות ההשלמה בתקרותיהם של ההורים כולם - יען כי אֵיטְשֶׁע זַיִגֶר וּשְׁרָגָא קֶבֶטְשֶׁר, שני שדכנים טריים יחסית, שנחשבו ובצדק לכוחות עולים ומעולים ולכישרונות מבטיחים ובטוחים בענף השדכנות, הצטרפו למשרד התיווכים החדש שפתחתי ונעשו חלק אינטגרלי בתיווכי 'שְׁלוֹימָה־תְּוֹכֵן'. כל אחד מהם קיבל במשרד שולחן זעיר ומאור פנים, טלפון שולחני ופינקס פתוח, כיסא אורתופדי נוח וצר, ורשימת נכסים המבקשים להחליף בעלויות, ותשעה קבים של מוטיבציה לקדם עסקאות. נעשה צפוף קמעא במשרד, אך הצפיפות הרהיטית והדחיסות האנושית לא פוגגו את הלכידות הלבבית. היינו כולנו חדורי מטרה, מסתערים על הנכסים, רודפים אחרי הלקוחות.

* מְקַחַת אֶת־רוּגְיָם ~ תִּשְׁפֹּׁוּ * מוֹיֶשֶׁה גוֹטְמַן * © כל הזכויות שמורות *

זכותו המלאה של אדם לגוון את משלח ידו למחייתו ולהרחיב את אפיקי הכנסותיו, על אחת כמה וכמה ראשי משפחות כדוגמת אִיטְשֶׁע שאב לארבעה הוא וּשְׁרָגָא שאב לחמישה הוא. כן ירבו הארבעה והחמישה. אלא שְׁרָגָא וְאִיטְשֶׁע כאחד יחד גרמו בכל זאת לסערה ציבורית מתנחשלת, שהתקדרה והתקדמה והופנתה לעברי. לפי שְׁפֵעַת שהתבקשו אלו השניים, כל אחד מהם לחוד ובהזדמנות אחרת, לסייע בענייני קידומי וסגירות שידוכים, כהרגלם המבורך בשנה־שנתיים האחרונות, להציע בת פלוני לפלוני ולדבר נכבדות את בן פלוני לבת פלוני, ענו שניהם לחוד אם כי בנוסח אחד: "רַבְּ שְׁלוּיָמָה שכר אותנו למשרד התווכנות שלו לשנה שלמה בתנאי כל יעבור: 'בשנה הזאת אתם לא מתעסקים בשידוכים בשום התעסקות, תהא אשר תהא'. אנחנו עובדים אצלו בתווכנות ובתמורה הוא נותן לנו שכר בסיס חודשי קבוע בנוסף לצבירת פרמיות לפי הצלחות תיווכיות, כשאנו מפרישים למשרד שלושים ושלושה אחוזים מכל עסקה".

הציבור נדהם ונזעם, נהם בחרון אף ונאם במחאתיות זעף שהחריפה משעה לשעה. גריעת שלושה שדכנים חרוצים ונמרצים, אדיבים לפרקים, ממצבת השדכנים הפעילים בעיירה, שגם ככה איננה משופעת בשדכנים, נתפסה כגזירה בלתי מובנת במקרה הטוב ואכזרית במקרה הפחות נפלא. איש בכל מרחבי העיירה לא הבין אותי ואת מגמתי, ודי בצדק.

מילא שעזבתי אני, ניחא. חופשי הוא האדם לעזוב את עיסוקו ולהסב את מקצועו מהא להא, אבל שלקחתי עמדי בתנופת העזיבה עוד שניים יעילים ופעילים והחתמתי אותם על איסור התעסקות בשידוכים למשך שנה תמימה, גם שלא בשעות המשרד, משמע, לא הסבת מקצוע מניעה אותי מסיבה אישית כלשהי של גיוון והתעבדות מחדש, אלא מניע אחר, זר ומזר.

פניות כעוסות זרמו לעברי בזרימה גוברת ובתמימה גועשת. למה, שְׁלוּיָמָה? מה קרה, שְׁלוּיָמָה? למה להרוס לציבור? למה להיות חב לאחריני? אתה מבין שאתה מזיק לציבור, כן, אתה מבין?! לכל קהל הפונים עניתי בסבלנות נרכשת שהקציפה את חמתם שבעתיים. "לא הכרחתי לא את אִיטְשֶׁע ולא את שְׁרָגָא לבוא לעבוד אצלי במשרד התיווך. הם ילדים גדולים ברוך השם והם באו ברצונם החופשי והגיעו בבחירתם המשוחררת למשרדי חברת שְׁלוּיָמָה־תְּיוּכָן. התנאי שלי עם מי שמעוניין לעבוד אצלי במשרד דורש התמקדות בענף התיווכים בלבד. מי שלא רוצה לקיים את התנאי, מוזמן לא להתקבל אצלי במשרד, ואם התקבל ומתחרט הוא, מוזמן הוא לעזוב ולשלם את הקנס הגבוה שהוא התחייב בעת חתימת החוזה לפרוע במקרה של הפרת החוזה שעליו הוא חתם מוחתם וחתום".

"אבל דווקא אותם לקחת. דווקא את שני השדכנים! מה הרשעות הזאת?! חסרים מתווכים מוכשרים? חסרים יהודים שמחפשים פרנסה? למה להרוס ולמוטט את ענף השדכנות? אתה הרי יודע היטב, שְׁלוּיָמָה, מה המצב ברשימות הארוכות המצטברות של מעוכבי השידוכים ומי כמוך יודע כמה ממתנינים וממתנינות חצו מכבר את גיל העשרים בהמתנה דרוכה ועצובה לצמיחת קרן ישועתם, אז למה בדיוק את שני השדכנים המצליחים אתה

* מְקַחַת אֶת־רוּגִים ~ תּשפ"ו * מוֹיֶשֶׁה גוֹטְמַן * © כל הזכויות שמורות *

לוקח ומבריא ממלאכת הקודש בתוספת לזה שגם אתה לא עובד יותר? איפה היראת שמיים שלך? שכחת שיש דין ויש דייין? העולם איננו הפקר!"

"באמת שלא הכרחת אף אחד לבוא לעבוד במשרדי שְׁלוֹימָה־הַפּוֹכֵן".

"תפסיק כבר עם התמימות וההיתממות ותסביר מה קרה. תגלה לנו אחת ולתמיד מה מונח מתחת המבצע האכזרי הזה לחיסול ממוקד של השדכנים המוצלחים. נקמה? עלבון? תג מחיר? פעולת תגמול? מישהו הרגיו אותך? עד כדי כך הרגיו אותך, שְׁלוֹימָה? העליבו אותך? תגיד כבר מי העליב אותך ונארגן ביניכם סולחה. נארגן שהוא יבוא לבקש סליחה. על הבימה הוא יעלה בשבת לפני קריאת התורה וידפוק שלוש פעמים ויבקש סליחה חמש פעמים. זה מספיק לך? מודעות גדולות זרחניות הוא ידפיס וידביק ויבקש סליחה. זה מספיק? רוצה גם זר פרחים גדול, נארגן גם פרחים. איזה צבע פרחים אתה רוצה, רק תגיד. תקבל הכול. מה העניין להרוס?!"

פכרתי את כפות ידי לצדדים מול מטחי המילים ותרגוזות ההורים. שבתי והסברתי כי לא הורגזתי ולא הועלכתי. אינני נוקם ולא נוטר. לא לוחם ולא נאבק. רק נטשתי, וזכתי. חזרתי על הצהרתי הסדורה כי אִי־טָשֶׁע וּשְׁרָגָא, וגם אני הקטן באלפי ישראל, אנשים בוגרים ועצמאיים אנחנו וזכותנו ההלכתית והמוסרית לבחור בנחת את משלח ידינו.

הסברים סדורים, אך הסערה סירבה לשכון.

כמעט בכל יום מצאתי בתיבתדוארי מכתבי זעם אנונימיים, חלקם כתובים ידנית והאחרים מוקלדים. רובם היו אנושיים ומכבדים למרות הזעם הרב, אך במיעוטם הוגדרתי כסטאלין המודרני המונע הקמת בתים בישראל, והיו כותבים סוערים שנדרו בקולמוסיהם למחוזותיהם של פרעה משליך התינוקות היאורה ואחשוורוש מאפשר חיסול היהודים אנשים נשים וטף ביום אחד, ומיקמו אותי איפשהו בין השניים.

בבואי בין הבריות לתפילות שלוש או לעיסוקים שונים נדו לעומתי אנשים בראשם בתרעומת בלתי כבושה והיו מי שהתרחקו ממני במופגן וקראו לאחרים בסביבתנו לרחק אף הם מאיש צר ואויב. משדכן חביב הקהל ונערץ הציבור הפכתי להיות צורר היהודים שהחליט בגחמנותו הקפריזית להתאנות לבני ובנות ישראל הכשרים והכשרות ולסתום את הגולל על שידוכיהם.

*

"כדי שאעזוב את הבית שלך, שְׁלוֹימָה רעי וידידי, יצטרך לקרות הלילה הזה אחד משני הדברים הבאים: או שתסביר לי מה קרה ותשכנע אותי בצדקתך, ובבקשה אל תמכור לי סיפורים על גיוון מקצועי. תכבד אותי לפחות בזה שלא תאכיל אותי באטריות פושרות ולא תלעיטני בכופתאות קפואות. או, לחילופין, אם אתה לא רוצה לשתף במניעים האמיתיים שלך, אז אסתפק בזה שתשחרר מהמשרד שלך את אִי־טָשֶׁע וּשְׁרָגָא שיחזרו לעסוק בשדכנות. אתה יודע מה, שְׁלוֹימָה, לפחות אחד מהם תשחרר. בלי הסבר מניע מניח את הדעת או בלי שחרור של אחד מהשניים, אני לא עוזב מפה ולא יוצא מכאן", עדכן אותי יִשְׁשָׁכָר־נוֹיַח ביושבו מולי בסלון ביתי.

* מַקְרָאת אֶתְרוּגִים ~ תּשפ"ו * מוֹיֶשֶׁה גוֹטמָן * © כל הזכויות שמורות *

אנו ידידים טובים לפחות שישים שנה ואולי שישים אחת, אם סופרים גם את השנה שבה שהינו באותה עריסת תינוקות עשוית סורגי עץ שהוצבה באכסדרת ביתה של גברת סגלשטייר עליה השלום, המטפלת הנצחית של עירתנו, שממקומה באכסדרה האחורית שבה שיכנה את עריסותינו נטתה את מבטה המפקח לעבר רפת הפרות הפעילה ושילחה הוראות הפעלה ליוסק'ה בעלה הצייתן.

שנינו ילידי העיירה, ובני אותו שנתון. אנו תלמידי מוסדות העיירה החל מגן הילדים, עבור בתלמוד-התורה, המשך בישיבה קטנה וגדולה, וכלה בכולל האברכים. בה קבענו את משכנו. יִשְׁשֶׁכְרֶנוּיִחַ התפרנס מעסקי ייבוא ושלח ידו בעסקנות אמת לשם שמיים. בפעילותו העסקנית הרחומה נהפך למשגב לדל ומחסה לאביון. מקומם היה משפחות ומכונן נפשות, שומר סוד ונאמן לרבים. בביקורו המפתיע בביתי לא שטף אותי ולא שפט אותי. רק דרש הסבר הגיוני או לחילופין מעשה מַרְצָה.

"את מי אתה מעדיף", בחרתי באפשרות השנייה בלי להתמקח, "את שְׂרָגָא או את אֵיטְשֶׁע?"
 "את שלושתכם, שְׁלוּימָה".

"לא יקרה. גם על האחד שאשחרר לך תסתכל כעל נס בלתי צפוי. תחליט את מי משניהם ותעדכן אותי".
 לא קלה הייתה ההכרעה.

אֵיטְשֶׁע זְיִיגֶר לא הבשיל שידוכים רבים, אך השידוכים המועטים שהוא הבשיל היו היותר מאתגרים והיותר קשים לפתרון. בשנתיים ומחצה האחרונות שבהן פעל כשדכן רב-פעלים, הצליח אֵיטְשֶׁע לגאול מעוכבים כבדים שבזכותו ראו אור של הקמת בית נדלק בחייהם. שְׂרָגָא קְבֻטְשֶׁר, לעומתו, הבשיל שידוכים רבים, גם אם בלתי מאתגרים, ושחרר את הרשימות משמות רבים.

האחד כוחו יפה בכמות, והאחר מצליח באיכות - במי מהם יבחר יִשְׁשֶׁכְרֶנוּיִחַ.

"לא יודע מה לומר לך", הודה בכנות לאחר חשיבה מהירה.

"כשתדע תעדכן".

"אז אני מבין שעדיף לך לשחרר אחד מהם מהתחייבותו כלפיך, מאשר לספר לי מה קרה פה", נעמד יִשְׁשֶׁכְרֶנוּיִחַ בדרכו החוצה, "מה שמגביר מאוד את סקרנותי לגבי המניע הנסתר שלך, שְׁלוּימָה".
 "תעדכן אותי אם את אֵיטְשֶׁע או את שְׂרָגָא".

===

פרק שני

טובים השניים

פרנסתו של אִיטְשֶׁע זַיִגֶר לא נשענה מעולם על מצע השדכנות. עד לאחרונה עסק למחייתו בסחר במוצרי סת"ם בארץ ומחוצה לה. באחרונה, העתיק את עיסוקו לתיווך תחת קורת גגי.

בשדכנות התעסק אִיטְשֶׁע כשליחות קודש אישית שאותה קיבל על עצמו בדחילו ורחימו לאחר שהוא עצמו הקים את ביתו בגיל מבוגר ביותר, אחרי שנעקף, לבקשתו, על ידי שני אחים צעירים ממנו שאף הפכו לאבות לפני שהוא התארש. בסוף הגיעה גם שעתו המאוחרת לבנות את ביתו על אדני תורה יראה ושמחה, אולם את תקופת ההמתנה המורכבת המרירה, שסופה בלתי ידוע למתיניה, לא מיהר לשכוח.

"בגלל שהייתי בחור מבוגר במשך כמה וכמה שנים, וטעמתי על לשוני שבעים טעמים מרים של התעכבות, החלטתי לעשות כל שביכולתי על מנת למנוע מאחרים את הצער הזה", חזר והזכיר לי מעת לעת כאשר נפגשנו לא אחת להחלפת רעיונות וסיוע הדדי.

והוא עבד במלוא הטמפו, אִיטְשֶׁע. האמת אעיד ואגיד כי למרות הוותק שצברתי בענף, עם למעלה מחמש-מאות שידוכים שזכיתי להשלים על הצד הטוב בחסדי שמיים על פני כארבעים שנה, לא העזתי פניי בהורים כפי שהעז אִיטְשֶׁע, טירון בעולם השדכנות. לפי שמסוגל היה זה האִיטְשֶׁע להרים קולו בשאגת תוכחה נוקבת על הורה שבור-לב ולשבר את שבר לבו לרסיסים נוספים, כשהוא עלול ועשוי להאשים את ההורה, בעקיפין שמוכנים היטב למרות עקיפותם, באחריות ישירה להתעכבות בנו או בתו.

"אני צועק מכאב, לא מחוצפה", נהג להסביר להורה ההמום, "אני לא צועק עליך חס וחלילה, אני צועק איתך כי כואב לי על הילד שלך. אני צועק ומרים את הקול שלי כדי לעזור לך, כדי לנער אותך, כדי לעזור לכן שלך, לבת שלך. כדי שאתה תבוא בעוד חצי שנה ותבקש ממני רשות לנשק את שולי גלימתי בהכרת הטוב על שהבן שלך עומד ברוך השם מתחת ליריעת חופה".

הורים נפגעו מסגנון דיבורו הישיר ונכאבו תחת נהמת גערותיו. אולם אִיטְשֶׁע לא נרתע נוכח אנהותיהם ולא טמן מיתריו תחת שמיכת לחשנות. כל אימת שסבר לגבי רעיון מסוים שעל הורה לקבלו, או לכל הפחות לבודקו מקרוב, והיה נתקל בסרבנות הורית, רחפנית או חמקנית, בלתי מנומקת כל צורכה ובלתי מובנת לו לעומקה או לרוחבה, בעוד הבן או הבת מעוכבים זמן רב, היה פוצח פיו בתרעומת ברורה ופוצה לשונו בתוכחה הנוקבת את כליותיו של ההורה שלא הורגל בדיבור כה מאשים ונוזפני.

"אתה משחק באש, אִיטְשֶׁע", התרו בו גם הורים פגועים וגם חברים מודאגים, "אתה צועק על שבורי לב שדמעתם מצויה. זה ממש משחק באש באצבעות חשופות".

"אני צועק מכאב עמוק ומדאגה עוד יותר עמוקה, ואני לא צועק סתם. אל תחשבו. אני צועק רק כשאינ ברירה אחרת ואחרי שדיברתי בנחת וברוגע ולא הזזתי כלום. אַז ס'טוּט וְוִי שְׂרִיט מְעַן [=כשכואב צועקים] ולי מאוד מאוד כואב. אני צועק רק כשבאמת אני חייב לצעוק, אם, למשל, אין שום סיבה מוצדקת לסרב לפני שבכלל בדקו את הרעיון שאני מציע. ברור שאצעק. אני צועק רק כשההורה טיפס לפסגת האוורסט ואינו מוכן לרדת

* מְקַחַת אֶת־רוּגִים ~ תּשפ"ו * מוֹשֵׁה גוֹטמָן * © כל הזכויות שמורות *

משם. אני מעיר אותו. אני מנער אותו בשביל הילד שלו. אני כמו רופא שמנער אדם מעולף כדי להחיות אותו. הצעקות שלי הם דְּפִיבְרִילְטוֹר שההורים האלה צריכים. כמה מכות חשמל שהגרון שלי מפיק, וחלקם חוזרים לחיים בזכותי ומתחילים לזוז לכיוון הנכון".

הסטטיסטיקה היבשושית לימדה כי מאז כניסת אִיטְשֶׁע זְיִיגֶר לזירת השידוכים התקדמו אל הבשלתם כמה וכמה שידוכים של מעוכבים כבדים. השאלה כמה פגועי־לב נותרו בצד הדרך המובילה אל ההצלחות, נותרה גם היא בשולי הדרך. כוונותיו של אִיטְשֶׁע בוודאי טובות היו. בכך הסכימו גם מתנגדיו והודו כל פגועיו.

לפחות פעמיים צלצל אליי אִיטְשֶׁע נסער לבלי יכולת הכיל נוכח מה שהגדיר סרבנות עיוורת ובלתי מובנת של הורי מעוכבים. באחת הפעמים התחנן אִיטְשֶׁע טלפונית שאעזור לו "לא לדפוק את הראש שלי בקיר מרוב תסכול", כהגדרתו, וסיפר לי בסערת רוח שקבע פגישת עבודה עם אבא לבת בוגרת הממתינה באמונה שלמה לישועתה, אך האבא הודיע לו שעה לפני הפגישה על ביטולה בתואנת חוסר זמן. אִיטְשֶׁע נסער כמעט עד כלות הקיצין וחלות הפיצוצין. "מילא אם הייתי אומר לו את השם שאני מבקש להציע, יכולני להבין שהוא איננו מעוניין להיפגש עמדי, משום סיבה שהיא, בגלל שהשם העליב אותו או השפיל את בתו, אבל אפילו לא אמרתי לו שם מסוים. ביקשתי שיבוא ונשב יחדיו לסייעור מוחות משותף שלו ושלי על כמה רעיונות לטובת הבת שלו. איך, למען השם, איך אבא לבת בת כמעט שלושים, שיודע שאני עוסק בשדכנות ומצליח לסייע, ויודע שאני מבקש את טובתו וטובת בתו, איך הוא מסוגל לא להגיע לפגישה שבה אני יכול רק לעזור? ! אני נמצא כאן במקום של הפגישה, שְלוּימָה, אובד עצות ורוצה לצרוח את נשמתו. אני רוצה שתסביר לי למה לא לדפוק את הראש שלי לתוך הקיר מרוב עוגמת נפש ורחמנות על הבת האומללה. תדע לך שאני עומד לטלפן לרב בית הכנסת שבו מתפלל אותו יהודי ולשאול אם על פי ההלכה אפשר ושייך להפקיע ממנו את הכרעה בנושא. אדם במצבו שלא בא לפגישה, בלי שהוא יודע מה התכוונתי להציע, הוא אדם חסר אחריות מינימאלית כלפי הבת שלו".

לא היו לי מילים להרגיעו משום שאותו אבא נשאל באותה שיחת טלפון על ידי אִיטְשֶׁע למתי לקבוע את הפגישה הדחוויה ונענה מפיו של האבא כי כרגע איננו רואה מתי יהיה לו זמן. תשובה מקוממת ביותר. "אולי הוא מבוהל מהגישה הלוחצת שלך", ניסיתי להליץ על האב פירוורי זכות, אם לא בכף, אזי בכפית קטנטנה. לבזוק גרגרי זכות מחורים של מלחייה על פצעו של אִיטְשֶׁע.

"ואולי אני לוחץ עליו כי אני מבוהל מכך שבעוד שנה וחצי הבת שלו חוגגת יום הולדת של שלושים. יֶעֱנֶע חוגגת. מה, הוא לא רואה את זה מגיע? ! הוא לא חושב עליה? איך אין לו זמן? איך? !", הצטוו אִיטְשֶׁע לתוך השפופרת וביקש שאקח מונית או אתפוס דרייווער ואבוא לשבת עמו במחיצתו כדי להרגיע את סערת רוחו. לקחתי מונית ובאתי לשבת איתו בפגישה ניהומין במקום האבא החמקן. דמעות של כאב עמדו בעיניו הפגועות. "הוא באמת רוצה שאעביר לבת שלו מסר מבית־הוראה מוסמך שמאחר ואביה אינו באמת דואג לה הגיע הזמן

על פי הלכה שתפנה לשדכנית ותתחיל לדאוג לעצמה? כי בינתיים עד שבאת, שְׁלוּיָמָה, לא בזבזתי זמן ושוחחתי עם רב בעל שיעור קומה שמכיר את האבא ואת המשפחה, והאמת היא שהוא לא שלל את הרעיון מעיקרו". קולו רעד. "אני הייתי שם, שְׁלוּיָמָה. אני הייתי בחור מבוגר שהתחתן בסוף העשור השלישי לחייו. אתה לא מבין את תהומות הכאב. אתה לא קולט מקצת קצתם ובחיים לא תקלוט. איך יכול אבא למעוכבת שידוך לומר לשדכן שאין לו זמן? איך יצאו לו המילים האלו מהפה? איך? נניח שאני לוחץ, נניח שאני ישיר מדי ואומר בפנים את החסרונות שלו, נניח שאני דוחק בו להתפשר קמעא, האם כל זה מצדיק שהוא לא יבוא לבדוק איתי אולי יש לי איזה רעיון חילוף טוב ונפלא?!"

לא הצלחתי לנחמו. כאב אמת שטף את גרונו וגאה החוצה בגלישה.

הפעם השנייה שבה צלצל אליי בסופת רוחות משתוללת, דמתה בעוצמתה לפעם הראשונה. אִיטְשֶׁע קיבל אז שיחה טלפונית מבחור מבוגר ובא בשנים שביקש להיפגש עמו פנים אל פנים במקום צדדי שאין בריות רבות צועדות בסביבתו. השניים נפגשו לשיחה ידידותית שבמהלכה מבקש ממנו הבחור בשפל לשון: "יש לי ממך בקשה אחת קטנה, אִיטְשֶׁע. תסביר בבקשה להורים שלי, בדרך של כבוד ובלי לגרום להם עוגמת נפש, אפילו לא מועטה, שהם אמורים לחפש שידוך בשבילי ולא בשביל עצמם".

"מה הפירוש?"

"הפירוש הוא שיפסיקו לפסול הצעות בגלל שיקולי כבוד או נימוקי נְרָאוּת. שיבדקו בבקשה רק את נקודת ההתאמה ביני לבין ההצעה שמציעים. אם הם היו פועלים ככה, כבר מזמן הייתי אבא לילדים", הניח הבחור המבוגר את דימומו הפנימי על השולחן שביניהם, לצד פרוסות עוגת גבינה ושאריות קפוצ'ינו.

"ההורים שלך מסורים מאוד, אין לך מושג כמה הם משקיעים בשבילך", הרגיע אותו אִיטְשֶׁע, "אני אומר לך את זה מניסיון שלי איתם. הם מסורים לך בכל לב ובכל נפש, מאוד".

"אני יודע שהם מסורים", הדף הבחור במחי לשון את הבל הנחמה, "ואני יודע שהם לא ישנים בלילות. אבל הם מחפשים שידוך לעצמם ולא לי. אם הם היו מחפשים שידוך לי, למוישה-ברוך שלהם, הם היו מוצאים. הקדוש ברוך הוא בעל הרחמים כבר שלח להם כמה וכמה הצעות טובות שמתאימות בשבילי. הם משתמשים במסנת שלא מתאימה לאירוע".

"איך אתה יודע? אתה בחור חסידי", קטע אותו אִיטְשֶׁע.

"אני בחור חסידי שהחברים שלו מהשיעור כבר ערכו לפני שנתיים סעודת חומש לבניהם בני החמש, פה ושם מגיעות אליי ידיעות מחברים שניסו לעזור לי והציעו הצעות אבל ההורים שלי פסלו בלי לבדוק. חברים מספרים לי בלי לפרט יתר על המידה. תעשה טובה לי, ותעשה טובה גם להורים שלי, תפתח להם בבקשה את העיניים". כשיצא הבחור ושב לשיבתו, צלצל אליי אִיטְשֶׁע וביורר איפה אני. הוא חייב לדבר את שעל לבו. "אמנם התווכחתי עם הבחור, כי לא רציתי חלילה להטיל דופי בהוריו, אבל הוא צודק בכל מילה. אני מקווה בשבילו

* מְקַחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוֹשֵׁה גוֹטְמַן * © כל הזכויות שמורות *

שהוא לא יודע עד כמה הוא צודק. ההורים שלו פוסלים הצעות על בסיס שיקולים זרים ומופשטים, ומתנהגים כאילו שהבן שלהם בן שמונה עשרה ולא בן עשרים ושמונה. קראתי לך, שְׁלוּימָה, שתגידי לי מה לומר להם". "אני לא מחנך הורים", התעקשתי איתו, "בחיילים לא אחנך הורים. אין לי את הכתפיים הרחבות שלך, אִיטְשֶׁע. אני מהדור שמדבר יפה לאנשים. אניח את הצעתי לפניהם בכבוד ובהערכה, בזהירות וברגישות. מה שיגידו, יגידו".

"ובגללך, בגלל הרגישות הגבוהה שלך, אנשים כמוני מתחננים מאוחר", כעס עליי אִיטְשֶׁע, "כי יש הורים קשר החלטה בטבע שלהם, ויש הורים בעלי דמיון שלא מכירים את ה'אוצר' שלהם ומחפשים משיח לחמור שלהם שאפילו לא לבן, אבל הוא כן חמור. ואנחנו השדכנים צריכים יותר ללחוץ על ההססנים בכיוון של קבלת החלטה לפני שהבחור שלהם יוצא לפנסיה, ואנחנו צריכים למרוט למדומיינים שביניהם את כנפי הדמיון ולתלוש להם אחת לאחת את כל נוצות הטווס. ואנחנו צריכים לערב מורי הוראה שיש להם השפעה, או קרובי משפחה עם דעה. אנחנו לא יכולים להתנהג כמו בובות חרסיה רגישות".

למרות בקשתו אז, לא יעצתי לו מה לומר להוריו של מוֹשֵׁה־בְרוּךְ. "אני לא מחנך הורים, אִיטְשֶׁע". אחת ידעתי כעבור זמן: אִיטְשֶׁע תפס שיחה אסרטיבית עם הוריו של מוֹשֵׁה־בְרוּךְ. שיחה שנמהלו בה דמעות רותחות של כאב וגם זעם וחרון. אִיטְשֶׁע כאב יחד עמם, לא שיתף כי פועל הוא לבקשתו של בנם, אך לא הרפה מדרישתו אליהם לשנות את נקודת ההסתכלות ולעדכן את עמדת ההשקפה. אתם אמורים לחפש שידוך לבנכם ולא לעצמכם.

וגם זאת ידעתי: בתוך שלושה חודשים מאז אותה שיחה אסרטיבית, נשברה צלחת ברוב נחת והבחור בא בקשרי שידוכין. אִיטְשֶׁע, קורן מנחת, רשם ניצחון נוסף שבו כל הצדדים מנצחים. שְׁשֶׁכְרֶנְיִח אינו יכול לוותר על אִיטְשֶׁע. חייבים אדם שעוצר את הדימומים. חייבים את הַדְּפִיבְרִילְטוֹר האנושי עם מכות החשמל.

*

מצד שני, איך אפשר לוותר על שְׁרָגָא המעורר חיוכים ענוגים בכל מקום בואו ומפשר קרחונים במגעו. ניחן שְׁרָגָא ביכולת הידבקות מרשימה ובחסינות נדירה מפני פגיעתיות. שְׁרָגָא מסוגל להידבק להורים בדבק שאין נגדו ממיס ולא פותחה נגדו תרופה נוגדנית. כישורו הייחודי של שְׁרָגָא הוא לנער את ההורים של הבן או הבת מכבלי הדחיינות ומחבלי האדישות בעצם נוכחותו בחייהם שהופכת למעיקה עד זרא ומעוררת בהורים רצון לסגור את עניין השידוך לצאצאם, ולו כדי לא להוסיף לראות את שְׁרָגָא כחלק בלתי נתלש מחייהם. הוא לוחץ את ההורה אל הקיר לא בצעקות ואפילו לא בגערות מרומזות. שְׁרָגָא משתמש בנדנדת בלתי פוסקת שעשויה להוציא אנשים ממסגרותיהם.

אם ביקש האבא של הבת לחזור אליו בעוד יומיים כדי שיהיה סיפק בידו לברר בירוריו, יחזור אליו שְׁרָגָא כעבור מחצית היום ויתפלא שעדיין לא בירר על האתרוג הכי מהודר בפרדס האתרוגים של העיירה שרק בנס לא נחטף

* מְקַחַת אֶת־רוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

עד היום ואין אחריות לגבי המחר. האבא יתפלא "הרי סיכמנו על יומיים", וְשָׂרְגָא יענה: "יש בכלל יומיים חצי יום".

אם יאשים ההורה את שְׂרָגָא בנודניקיות יתרה המעוררת סלידה, יחייך שְׂרָגָא לאמור שהנודניקיות היא גנטית וכבר בגן הילדים הוא אובחן כנדנדן בלתי נלאה, וישאל באותה נשימה מה קורה עם מה שדיברנו ואף יציע באדיבותו ש"אם חסר לכבודו איזה מספר טלפון של משגיח בישיבה או של מחנכת בסמינר, יידע כבודו שאני יכול לארגן את זה ברגע, ואם רוצים לברר את הנושא הכלכלי אז הנה המספר טלפון של המנהל חשבונות של העסק של האימא שאמנם יש לו חובת סודיות, אבל גם מסגנון הסירוב שלו לענות אפשר ללמוד הרבה שהעסק של האימא מכניס ברוך השם הרבה הכנסות ומדובר במשפחה אמידה מאוד אפילו שלא רואים אצלם פזרנות פיננסית, כי במנטליות הצנועה והאצילית שלהם הם לא מנקרים עיניים ואדרבה זאת עוד מעלה לשבחם וממש חבל לחכות כי עוד לא נמצא האדם שהרוויח הצעה טובה יותר לילדים שלו בגלל שחיכה, ואת זה אומרים בפה מלא הורים שחיתנו כבר שְׂתַמְשָׁרָה ילדים ויש להם קצת ניסיון כמו שאומרים, הלחכות לא עוזר, מה שמציעים בהתחלה זה אותו הסגנון מה שיציעו לכם בהמשך רק עם יותר זמן על המדף".

ואם יסנן ההורה את מספרו של שְׂרָגָא ויחדל מענותו בסבלותו, יצלצל שְׂרָגָא באין היסוס או פרכוס למספר הטלפון שבמקום עבודתו של ההורה, או יזמן את עצמו מולו בבית הכנסת תיכף אחרי סיום התפילה. "אם תגיד לי שאתה לא רוצה שאציע לך שידוכים, רק תגיד ואעזוב אותך לעולמי עד. אני לא נודניק... אבל כל עוד שאתה לא מתנגד עקרונית לכך שאעסוק בשידוכים של הילדים שלך, ארדוף אותך בלי סוף", מסביר שְׂרָגָא ליהודי ההמום שקיפל את טליתו בסוף מניין שחרית בוותיקין ולפתע רואה את שְׂרָגָא לצידו, קורי שינה על עפעפיו, ובפיו דרישה לקבלת תשובה עוד היום. "גם 'לא' זה תשובה חוקית וקבילה, רק אל תסנן אותי יותר. זה, לא. עדיף לי מאתיים פעמים 'לא' מפעם אחת של סינון", מתרה בו שְׂרָגָא ורץ אל המקווה לטבילת שחר מרעננת. רושם לעצמו לצלצל לאותו יהודי מיד אחרי שחרית שלו עצמו, של שְׂרָגָא זאת אומרת.

ממוצע השידוכים שהספיק שְׂרָגָא לשדך, גבוה בכל קנה מדידה סטטיסטי. עם כל הרצון לקדם שידוכי־מעוכבים על ידי החזרת אִיטְשָׁע לפעילות, הסטטיסטיקה המספרית תומכת דווקא בחילוצו של שְׂרָגָא ממשדך התיווכים על מנת להשיבו לענף השדכנות במהרה.

מאחר ויִשְׂשָׁכְרָנוּיִח לא השכיל להכריע הכרעה ונצבט בצבת הלבטים, המשיכו שניהם בינתיים בעבודת התיווכים וראו ברכה מרובה. אִיטְשָׁע הצליח למצוא משרד מרווח, פינתי רחב ושקט, לאדריכל מבוקש בתחומו שביקש לבצע בעסקו התרחבות משמעותית אך בלתי בולטת. שְׂרָגָא מכר בשבוע אחד חמש חניות צמודות, שהיו שייכות לחמישה בעלים נפרדים, ליהודי בעל חוש יזמות קרתנית שרצה לסגרן ליחידת דיור תת־קרקעית. התשלומים שקיבלו השניים תמורת העסקאות הנדלניות עקפו בפער עצום את תשלומי השדכנות שהיו מקוששים בעמל יגע ויזע. גם אִיטְשָׁע שקיבל לרוב דמי שדכנות גבוהים בשל התעסקותו במעוכבים אשר

* מְרַקְמַת אֶתְרוּגִים ~ תּשפ"ו * מוֹיֶשֶׁה גוֹטמַן * © כל הזכויות שמורות *

שידוכיהם כרוכים בתוספות בונסיות, הצליח לעקוף בעסקת המשרד האדריכלי האחת והיחידה את דמי השדכנות הגבוהים, ובמקביל לא שכח את פערי הזמן והמאמצים שנרשמו אף הם לטובת עבודת התיווכים. כיוון שלא החליט 'שְׁשָׁכְרַנְוִיחַ', בערה להבת הכעס בעיירה נגדי ונגד שני העובדים הנוספים של משרד 'שְׁלוֹימָה-תְּנוּקָן'.
עד שפשטה הבשורה החדשה.

*

שני עסקנים צעירים מרובי מרץ, האחד גורר והאחר נגרר, נקעה נפשם הפעלתנית מהמצב הקשה של המעוכבים, וסלדה רוחם מפרישתם של שלושת השדכנים שנראה כי עשו יד אחת נגד ההורים היקרים והמעוכבים הכאובים, והקימו, בתמיכת רב מורה הוראה, משרד שידוכים תוסס שעדיו לגדולות, תחת השם 'ביכורי ענבים', לפתרון בעיית העיכובים ולמען מציאת ענבי הגפן לענבי הגפן, נאים ומתקבלים.
"נסתדר בלעדיהם. אולי דווקא די טוב שהם עזבו, כל ה'שְׁלוֹימָ'ס וה'אִיטְשָׁע'ס וה'שְׁרָגָא'ס, ככה אנחנו ניכנס לנישה שלהם ונעשה את זה בשיטות מתקדמות", צוטט ירוחם סדלסקי זהוב הזקן ושחום הפיאות, מבכירי פרחי העסקנים של הדור הצעיר, שאף פירט את רכיבי העדכניות לכל מי שהתעניינו: ארגון 'ביכורי ענבים' גייס תרומות נדיבות מאנשים בעלי יכולת כלכלית שאכפת להם המצב, והשקיע משאבים רבים בפיתוח תוכנת שידוכים משוכללת ומתקדמת שמרכזת את מלוא הנתונים המלאים והסביבתיים של כל שם ושם ברשימת השידוכים, ומציבה את כל הנתונים כולם בכת אחת מול השדכן בלחיצת מקש על השם המדובר. התוכנה המשוכללת מפלחת נתונים, מצליבה מידע, ומעלה את אחוזי ההתאמות במאות אחוזים כבר מהשלב הראשוני של העלאת הרעיון.

"מעז ייצא מתוק", מבטיח סדלסקי בעיניים בורקי תקווה ובאישונים נוצצי אמונה, "מהיום ממסדים את הנושא ועובדים מסודר. לא עם רשימות מכולת בכתב עיפרון שנופלות מהכיסים של 'שְׁלוֹימָה קשישא בכל פעם שהוא מחפש את הגרטל. ולא עם צעקות של 'אִיטְשָׁע' השואג על הורים שלא טעמו טעם חטא וגם לא ההידבקות הקרצייתית של 'שְׁרָגָא' הקסום לאנשים שרוצים לנשום אוויר נקי בלי רעשי רקע. מהיום עובדים עם תיקיות מסודרות, עם הצעות שעברו בקרת איכות של התאמה, עם רישומי מעקב מסודרים. ניגשים אל ההורים עם ניחוח משרדי, מדברים איתם לפי כללי שיווק מדעיים, עם כבוד להורים, ועם תזכורות ממוחשבות שהשדכן מקבל מהתוכנה לגבי כל הצעה שהוא הציג. אין יותר פספוסים או 'אופס שכחת'. המחשב לא שוכח, המחשב לא מטיח, המחשב לא מורח. ואגב, התוכנה מנתחת גם את התשובות השליליות שמתקבלות מההורים לגבי הצעות שהוצעו להם ומפלחת את הכרטסת לפי זה, כדי לא לעבוד כפול ומכופל. כל הענף הולך לקבל תנופה רצינית. ואגב, לא לפרסום, התוכנה עושה גם התאמות ממוחשבות רנדומליות לפי כל מיני נתונים סודיים שאנחנו מזינים לתוכה מראש, כדי לחסוך זמן מיותר שנשרף על הצעות סרק שמלכתחילה אין להן סיכוי". ירוחם סדלסקי לוגם

* מְקַחַת אֶת־רוּגִים ~ תּשפ"ו * מוֹיֶשֶׁה גוֹטמַן * © כל הזכויות שמורות *

אוויר נשימה ומביט סביב לוודא שהמאזינים מלאי השתוממות. אחרי ווידוא ההשתוממות הוא ממהר לקבוצת השיח הבאה. שותל את זרעי עסקנותו באדמת נפשות המקשיבים, בתקווה לקצור בבוא היום את פירות הקרדיט. חמישה אברכים צעירים ברוחם ונמרצים באופיים נשכרו אל המלאכה ובאו נרגשים אל המשרד החדש בשחר יום פתיחתו. סמלי ומתבקש היה שלפני כל אחד מהם הוצבה בהפתעה סלסלת ענבים ירוקים, שטופים ורחוצים. חמישתם שובצו בעמדות הטלפנייה האישיות המופרדות במחיצות גבס, תודרכו על ידי סדלסקי בדבר מתווה השדכנות המעודכן והחדיש, הרכיבו לראשם את זרועות השפופרות, כיוונו את המיקרופונים הזעירים מול שפתותיהם, הפעילו את מסכי המגע, ופסעו פסיעות נחשוניות בדרך החדשה והמעודכנת.

מקימי 'ביכורי ענבים' לא ביקשו מההורים דמי רישום, הם מלהזכיר. אך פרסמו בלוח המודעות של בית הכנסת הראשי מודעה מוקלדת ובלתי מעוצבת שסיפרה בשקט על 'מסלול מתמךצים' שנפתח ב'ביכורי ענבים' במיוחד להורים שישלמו ארבע-מאות שקלים בכל חודש, בהוראת קבע מסודרת, עד לשבירת הצלחת בשעה טובה מהירה ומוצלחת.

ההורים שישלמו את התשלום החודשי, כך הובטח במודעה ("שלושה עשר שקלים ליום בלבד כדי שבנכם ו/או בתכם היקרים יבנו את ביתם במהירות מרבית ובהתאמה גבוהה. לא תשלמו?!..."), יקבלו לכל הפחות שתי הצעות בכל שבוע וכן יחס מועדף של שיחה שבועית בת שעה תמימה במשרדי 'ביכורי ענבים', סביב שולחן עגול ועם רשימות עמוסי רעיונות, לזיקוק ייחודי של הרעיון הספציפי שאותו הם מבקשים למצוא לבנם או בתם. פתיחת המשרד הקלה עלינו מאוד.

לא רק שישְׁכַרְנוּיָח לא ראה יותר צורך לעדכן אותי את מי מהשניים לשחרר, אלא שכל הזעם הציבורי שנאגר ונצבר נגדנו, התפוגג ונמוג לו. 'ביכורי ענבים בשטח - אין יותר מתח'. בקרנות רחוב התגודדו אנשים נלהבים שדיברו בשבח המיזם החדשני בלהט מתפעל וברגש מתפעם. קרנו הציבורית של ירוחם סדלסקי שגבה מעלה וכבר לא בזו לו הבוזים כשהצהיר על הצגת מועמדותו בבחירות הקרובות לוועד הקהילה. ריח אביבי נישא באוויר. ארומת ביכורי ענבים המתבשלים בכרמיהם ואוטוטו ייבצרו וייסחטו ויתססו ויהפכו לייץ משמח לבב אנוש הנוצק בגביעי כסף משובצות נקודות זהב. קצת סבלנות, יהודים, ואין יותר מעוכבים. התוכנה תדחוף. התוכנה תמנף. התוכנה תפלה. התוכנה תפצח. השירה תפצח. עוד קצת סבלנות ולא רק המעוכבים יצעדו אלי חופותיהם לקול מצהלות, אלא גם כל בני השמונה-עשרה יהיו מקימים את בתיהם במהירות שיא ובהתאמה מלאה שאין למעלה הימנה. פעמי משיח ממשמשים ופועמים.

*

שלושים יום אחרי פתיחת משרדי 'ביכורי ענבים', כשאנחנו ב'שְׁלוּימָה־תְּוֹכָן' חוגגים סגירת עסקה נדל"נית עשירית במספר, ומגלגלים במקביל עוד ארבע-חמש עסקאות לקראת הבשלה וסגירה, טרם התהווה ולו שידוך אחד ולו על ידי שדכן אחד מקרב חמשת שדכני 'ביכורי ענבים'.

* מְקַחַת אֶתְרוּגִים ~ תּשפ"ו * מוֹיֶשֶׁה גוֹטמַן * © כל הזכויות שמורות *

וגם ארבעים יום חלפו, וחמישים יום עברו, והנה חודשיים נמנו וטרם נבצר ולו ענב אחד לרפואה מן הכרם. חמשת השדכנים עבדו מבוקר ועד ערב. טובי המוחות מדברים בביטחון רב על אלפי שיחות טלפוניות שיצאו מהמשרד להורים. התוכנה רושמת. התוכנה עוקבת. התוכנה מפקחת. מפלחת. מנתחת. אי אפשר לנפח סתם נתונים. אלפי זה אלפי. ובכירי הידענים, כלומר, אנשיו של ירוחם סדלסקי, מדברים על מאות רעיונות מקוריים שהוצעו בחודשיים האחרונים ליותר ממאה הורים. ועם כולם, כל המאה ושבעה הורים, דיברו שדכני 'ביכורי ענבים' בכבוד רב ובנימוס בלתי קודר. לא כמו אִיטְשֶׁע. לא כמו שְׁרָגָא. גם לא כמו שְׁלוֹימָה. ענו באדיבות על כל שאלותיהם וסיפקו להם תשובות שאינן מתחמקות או מתחכמות, בורחות או מורחות.

בחודש השלישי לקיומו של המיזם, התפצח הפיצוח ההתחלתי: שידוך ראשון נרשם במשרדי 'ביכורי ענבים'. ותעלה הרינה עד לרקיע. הששון והשמחה השיגו זה את זה והניסו יגון ואנחה. "מהרגע הראשון ידעתי שיידרש זמן עד שהשיטות החדשות תיקלטנה בתודעה הציבורית", הסביר ירוחם סדלסקי, "ידעתי שזה עניין תהליכי באופיו, וברגע שהתהליכיות תיקלט בציבור, העסק יתחיל לעוף לשמיים". כשסיים להסביר את אופן התנהלות התהליכים, הוריד הוראה חד־משמעית לשגר סלסלת עיצוב פירות לשתי משפחות המשודכים הטריים. "לראשונים מתוך רבבה, בהערכה נלבבה", ביקש לנסח בקצרה את משנת ברכותיו.

תחזיתו האופטימית התממשה והתגשמה. כמו נפרץ סכר דגניה והגשים החורף. בשבוע שאחרי השידוך הראשון הבשילו עוד שני שידוכים לכדי גמר מוצלח בחסדי הבורא יתברך. זרמי אנרגיה חיובית החלו לזרום במשרדי 'ביכורי ענבים'. יש תוצאות. הזורעים עמל יקצרו הצלחות.

לצד ההצלחה המסתמנת בקווים ברורים, יצאו לדרכם החדשה קורסים על טהרת הקודש, קורס לאבות וקורס נפרד לאימהות, תחת הכותרת 'כך בונים - הדרך שלכם כהורים לסייע לצאצאיכם לבנות בית נאמן'. נושאי סוד לחשו בידענות מסגירה שהקורס נהגה בתקופת הבצורת שבה לא הבשילו שדכני 'ביכורי ענבים' שידוכים, אולם במודעות החגיגיות נכתב בגדול ועוצב בבולטות כי פתיחת הקורסים היא 'לאור ההצלחה המרשימה', כך שכל הלשונות הרעות נסכרו באחת. מי יחלוק על מודעות ברורות.

תחילה לא נרשמה הרשמה לקורסים. הלכו 'ביכורי ענבים' והורידו את מחירי הרישום לנרשמים ראשונים ואף חנכו מסלול הרשמה מוזל כפליים להורים המנויים על מסלול המְתַמְךָצִים. אחרי מאמצי שכנוע כבירים שכללו הסכמה שקטה להשתתפות ניסיון חנימית במפגש ראשון, נרשמו עשרה אמיצים, מתוכם ארבעה סבים שקיוו להעביר את המסרים במשפחותיהם פנימה. בכנס הפתיחה, לצד הרולאפ המעוצב, המוזיקה השקטה, הקלסרים עם הלוגו, פנקסי המזכרת, העטים הכתומים, והכיבוד הקל־כבד, התייצבו רק חמישה מעשיריית הנרשמים. הקורס נמוג לתוך עצמו בקול דממה דקיקה.

המשרד לא נתן לכישלון הקורס להפריע את עוצמת תנופתו. עובדיו המשיך לעבוד, לצלצל, לטלפן, להציע, להעלות רעיונות, לסמן בתוכנה, להזין. אלא ששוב חלפו חודשיים תמימים ללא שידוך אחד ויחיד. מאחורי המשרד התאבכה עננה מעיקה. עלו ובאו טענות. אחד ההורים המנויים בתשלום על מסלול המְתַמְךָצִים סיפר כי

* מְקַחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

ההתחייבות להציע שני רעיונות בכל שבוע גורמת לשדכני 'ביכורי ענבים' להציע לו רעיונות בלתי ישימים, לפחות בגלגול הנוכחי של בנו, ובלבד שההתחייבות להציע שני רעיונות שבועיים תקנים על פי הפרוטוקול. אבא אחר סיפר לי בתסכולו כי רב שאיש המשרד צלצל להציע לו הצעה לבנו. האב הנרגש שמע את הפרטים המחמיאים בהנאה רבה ודלה עוד פרטים נלבבים מפני השדכן המתקשר שמרגע לרגע המליץ יותר ויותר על השידוך והתלהב מן הרעיון. בסוף השיחה אמר האב לשדכן: "תקשיב, הפעם קלעתם למטרה. זאת באמת הצעה נפלאה, אני מכיר את המדוברת ובאמת מדובר בכלילת המעלות. עכשיו תשאל אותי מאיפה אני מכיר את המדוברת?"

"מאיפה?"

"היא אחיינית שלי. אימא שלה שתחיה היא אחותה של אשתי שתחיה. והיא באמת בחורה יוצאת מן הכלל, האחיינית שלנו. לא רשום לכם שם בתוכנה שהיא בת דודה ראשונה של המדובר?"

"אני כרגע באוטובוס, לא מול התוכנה", השיב השדכן לפי תומו.

ההורים המתוסכלים מיהרו לבטל את הרישום למסלול המתומרץ. הם רצו לתמרץ, אבל לא עד כדי כך לתמרץ. והיה עוד משהו שסיפר למישהו על הורים שביקשו לרשום את בנם המעוכב למסלול המְתְמָרְצִים ונבלמו בטענת חוסר מקום, כשהסיבה האמיתית היתה חשש של המשרד מלקיחת התיק תחת חסותו והרס סטטיסטיקת ההצלחות.

נערכו ב'ביכורי ענבים' ישיבות הפקות לקחים. נהלים חודדו בחדות חידודית. שיטות עבודה עודדו. מרצים בקיאים בתורת השכנוע הוזמנו והרצו והוקשבו. ותוצאות לא נראו.

יְשֵׁשְׁכָרְנוּיָח פקד שוב את ביתי. ישיר כדרכו. "ביכורי ענבים עומד להיסגר, שְׁלוּיָמָה. חוזרים לשיטות המסורתיות. תוֹכְנָה־שְׁמוֹכְנָה, הכל קשקוש. התוכנה המשוכללת מזכירה לי את הסיפור במדרש תנחומא של המטרונה שאמרה לרבי יוסי בן חלפתא שהיא יכולה לזווג זיווגים ועמדה ושידכה אלף עבדים עם אלף שפחות. למחרת באו כולם מוכים וחבולים. זה בדיוק התוכנה. המשרד של השידוכים סיים את תפקידו. זאת אומרת, אתה ושני העובדים שלך סוגרים את התיווך וחוזרים לעסוק בשדכנות."

"חלמא טבא חזית, יְשֵׁשְׁכָרְנוּיָח."

"אז תשאיר את המשרד פתוח. תעשו את השידוכים מהמשרד. אין לי בעיה עם זה. אתם צריכים לחזור לשדכנות. תעשו חצי-חצי. חצי יום תיווכים וחצי יום שידוכים. אנחנו יהודים ואנחנו לא חיים לעצמנו. ההורים מחכים לכם. הבחורים מחכים לכם. בנות ישראל צריכות להקים בית. תחזרו."

"תבחר את מי אני משחרר, יְשֵׁשְׁכָרְנוּיָח."

יְשֵׁשְׁכָרְנוּיָח נעמד. בגובהו הרב כמעט ליחכה תיתורת מגבעתו את שולי הנברשת בסלון ביתי. "הייתי מעדיף שתחזרו שלושתכם, שְׁלוּיָמָה", אמר בלחש, "ושאתה תוביל, אבל בליט ברירה, איפגש מחר עם שני העובדים

* מְקַחַת אֶתְרוּגִים ~ תּשפ"ו * מוֹיֶשֶׁה גוֹטמַן * © כל הזכויות שמורות *

שלך ואתחנן בפניהם שיחזרו לענף השדכנות. אני אשלם לך את הקנסות שהם התחייבו לשלם במקרה של הפרת החוזה. כל הקנסות יהיו עליי. המצב הנוכחי אינו יכול להימשך, שְלוּימָה".

===

פרק שלישי מעמד התנאים

את שהבטיח יִשְׁכָּרְנוּיָח - קיים.

לפחות חלקית.

אִיטְשֶׁע התייצב ליד שולחני ביום מן הימים ועדכן אותי: "אני חוזר לשדכנות. יִשְׁכָּרְנוּיָח אמר לי שדיברתם. הוא ישלם את הקנס".

"לפני שאתה הולך, אִיטְשֶׁע, תשלם את העסקה של הפנטהאוז. צריך שם עוד דחיפה קלה ממש. תלחץ על המוכר לרדת בשמונים אלף ותלחץ על הלקוח לעלות בחמישים אלף. תגמור את זה לפני שאתה הולך".

לא גערתני בו על הפרת החוזה. תסיסת טוב לבו הניעה את החלטתו. אִיטְשֶׁע אינו יכול לשכת מהצד ולראות איך השוק מתייבש והרשימות מתארכות. אם הוא היה חושב על טובתו האישית הוא היה ממשיך לתווך נכסים ולערום רווחים נדיבים לו ולמשרד. מחצית השנה שעשה זה עתה בעולם התווכנות פקחה את עיניו בהיבט הכלכלי.

את עסקת הפנטהאוז הכמעט-גמורה יכולתי לקחת מהנקודה שבה עצר ולסגור אותה בעצמי, אבל ידעתי שעל פי היושר האנושי - גם אם לא על פי לשון החוזה - הוא אמור ליהנות מפירותיה. הוא זה שקידם את רובה במעלה ההר, הוא זה שהתרוצץ בין הצדדים ועיגל את הפינות. את הנתח העיקרי של הרווח הוא יקבל. המשרד יקבל את האחוזים המשרדיים הרגילים, שגם הם יפים מאוד בעסקה כה דשנה.

כעבור כשבוע, עם כריתת חוזה הפנטהאוז ואחרי תשלום דמי התיווך על ידי שני הצדדים, נפרדנו מעמיתנו אִיטְשֶׁע שעזב את המשרד בלב לא קל אחרי שטעם את טעם הרווחים היפים. הרחוב התרגש עם העדכון החדש שהתעופף מפה לאוזן: אִיטְשֶׁע, אחד העובדים במשרדו של שְלוּימָה, נשבר תחת המכבש של הלחצים של הציבור, פרש מהמשרד והודיע כי הוא חוזר לענייני השדכנות. מילאתי פי מים. אִיטְשֶׁע יחזור ויעזור למעוכבים, הלוואי ויצליח. אך מה יהיה עם שאר הבחורים והבנות שהגיעו לפרקם וטרם הוגדרו מעוכבים?!

* מְקַחַת אֶתְרוּגִים ~ תּשפ"ו * מוֹיֶשֶׁה גוֹטְמַן * © כל הזכויות שמורות *

בעין ההתרגשות הציבורית שהתלקחה עם שובו של אִיטְשֶׁע, פיעמה די מהר צרימה של חוסר שביעות רצון כאשר חלפו ימים אי אלו ונודע אשר אִיטְשֶׁע הביא עמו כלי עבודה מעניין ממשרד התיווכים, ושמו: בלעדיות. הוי אומר: הורים מודאגים ומשתוקקי בשורה טובה המעוניינים שאִיטְשֶׁע יעבוד בשבילם כשדכן, מתחייבים לו בחתימת קניין סודר ובנוכחות עדים כשרים, שבתקופה בת שנה שבה הוא מתחייב לטפל במציאת הצעות ואיתור רעיונות של שידוכים לבנם או בתם, הם לא שומעים שידוכים מאף אחד אחר, יהא אשר יהא.

הרוחות הרגועות יחסית, חזרו לנשב פרצים ופראים ונעשו סוערות בעד ונגד התנאי המוזר שכמותו לא נשמע מעולם ועד עולם. היו שדרשו את הרעיון לשבח וראו בו הצהרת כוונות של התייחסות רצינית למלאכת השידוכים, והיו שדרשוהו לגנאי שיש בו גנות - שוב מערבים שדכני דורנו הצעירים מושגי חול בעבודת קודש ומעתיקים כלים מעולם החומר לעולם שכולו קודש והוד: בניית בתים בישראל.

לא איש חסון אישיות כאִיטְשֶׁע נבהל מלעז ההמון ומביקורתם של בכירים. התעקשותו החדשה הולכת לפניו בראשה הזקוף והבלתי מתנצל: מי שאינו חותם על חוזה בלעדיות לשנה תמימה, לא יקבל את שירותיו השדכניים של אִיטְשֶׁע. כל תנאי שבממון קיים, מצטט אִיטְשֶׁע את לשון הרא"ש המובאת בחושן משפט. מאחר והתגמשות אינה באה בשעריו אף לא כאורחת לרגע, נמצאו הורים אובדי עצות ומבקשי ישועה שנכנעו לדרישתו וחתמו לו על חוזה הבלעדיות. "כבר שנתיים בערך שאף אחד לא מתקשר, מה אכפת לי לחתום לו על בלעדיות", פטר זלמן־גד את תמיהת רעהו זבולון־פינחס. שניהם התמודדו עם בנים מעוכבי שידוך, בחורים מעולים ומצוינים שטרם מצאו את זיווגיהם. אז שיצלצל אִיטְשֶׁע. אומרים שהוא צועק, שיצעק. עדיפה צעקתו המביכה את האוזניים על פני שתיקה מתמשכת המחרישה את אותן אוזניים. זבולון־פינחס המתין שהותמה של מחאה שקטה שאחריה חתם גם הוא חוזה בלעדיות עם אִיטְשֶׁע. גם אצלו הטלפון אינו מצלצל. שיצלצל אִיטְשֶׁע. שיצעק. העיקר שלא ידמם המכשיר ולא ידמם הלב.

בתוך חודש אחד מאז שובו לעניינים, הצליח אִיטְשֶׁע לשבור את השיא של עצמו ולהבשיל סגירתם של ארבעה שידוכים 'כבדים'. יתכן שהמנוחה בת מחצית השנה מענייני השידוכים נסכה בו משנה כוחות ויצקה לתוכו תוספת מרץ, ואולי ההורים שכה ששו על שובו, וגם ידעו שבשנה הקרובה אסור להם לשמוע כל הצעה מגורם אחר, כרו להצעותיו אוזניים דרוכות בנפש חפצת התקדמות ובלב פתוח להתפשרות ונכון להפשרה. הצלחותיו החדשות שברו את אחרוני המתנגדים לתנאי הבלעדיות בקרב הורי המעוכבים. הורים נהרו אליו בחשאי וחתמו על חוזה הבלעדיות המוכפש והמושמן, ובלבד שלא ימחם מספרו ולא ימחקם מפנקסיו. אור חדש על פניהם האיר. רעיונות עלו ונבחנו. דם חדש נזרם בעורקיהם. ברוך שובו של אִיטְשֶׁע.

*

דא עקא שבמישור הצעירים לא התקדמו כל התקדמויות. אִיטְשֶׁע ראשו במקומו מונח של קידום מעוכבים, שְׂרָגָא ועבדכם הנאמן שְׁלוּיָמָה עוסקים בתיווכים, עמוסים למכביר, ואין כמעט מי שיקדם שידוכיהם של בני

* מְקַחַת אֶת־רוּגְיָם ~ תִּשְׁפֹּׁׁוּ * מוֹיֶשֶׁה גוֹטֵמָן * © כל הזכויות שמורות *

פחות מעשרים. פה ושם הובשלו שידוכים על ידי שדכנים אחרים למזל טוב, לא אלמן ישראל, אבל השוק נכנס למגמת התייבשות.

השטח שוב תוסס ומתחיל לבעור ויִשְׁשָׁכְרְנוּיָח, כך דיווח לי שְׁרָגָא בהגינות מתבקשת, מפעיל עליו לחץ איתנים לפרוש מהתיווכים ולשוב אל השדכנות. את הקנס ישלם יִשְׁשָׁכְרְנוּיָח. בד בבד, מתגלה יִשְׁשָׁכְרְנוּיָח כשדכן מוצלח ומצליח להוביל שני שידוכים על הצד היותר טוב. העיירה מוחאת לו כפיים ונושאת אותו על כתפיים. הלכו השדכנים הישנים, נמצא השדכן החדש.

לא נלחצתי מדיווחו של שְׁרָגָא. יפעיל יִשְׁשָׁכְרְנוּיָח לחץ ככל שיפעיל, הכלכלה תיתן את קולה המכריע. מאיש רדוף כלכלית הרודף ברדיפה קבועה אחרי קו המינוס האדום הזועק בחשבון בנקו, הפך שְׁרָגָא לאדם מבוסס כלכלית ועוד יותר. רווחה פיננסית דבקה בצעדיו. יומו הפך רגוע. לילותיו נעשו נינוחים. אינו טרוד עוד במרדפים מייגעים אחרי הורים מסננים שחשים עושים טובה בענותם מענה. אינו שקוע בהזלפת שכנועים בלתי פוסקים על אוזני אנשים יהירים שאיש מלבדו אינו מביט לעברם. אינו חש כקבצן טרדן הנוקש על פתחי הורים מתנשאים אטומי מבע, קמוצי מילים וקפוצי שפתיים. אין סיכוי הגיוני בעולם שיִשְׁשָׁכְרְנוּיָח יצליח לתלוש את שְׁרָגָא מפרדס התיווכים מלא הפירות ולשותלו בשדה המוקשים של השידוכים.

עוד שבוע עבור ועוד שידוך נסגר על ידי יִשְׁשָׁכְרְנוּיָח. שלוש זה חזקה. הוחזק שדכן. הורים מתחילים לפנות אליו. אומרים שהוא אדיב, בכך אין חידוש, ומספרים שהוא יודע פרק בהלכות התאמה, בכך יש חידוש. יִשְׁשָׁכְרְנוּיָח אינו מתעכב להכיר אנשים לעומקיהם ולהבדליהם. בעיניו טובים כולם כאחד יחד.

"אני חושב ללכת על הפרה חלקית, שְׁלוּיָמָה", פונה אלי שְׁרָגָא ביום מן הימים.

"הפרה חלקית?"

"יומיים בשבוע אתעסק בשידוכים. וגם ביומיים האלה, רק בחצי יום. התיווך לא ירגיש את זה בכלל. האמן לי."

"התנאי שעליו סיכמנו אומר שבכלל לא. זאת הפרה מלאה של התנאי. לא חלקית."

"יִשְׁשָׁכְרְנוּיָח ישלם את קנס ההפרה. תשמע, הוא עשה שלושה שידוכים בפחות מחודש. יש לו מאיפה לשלם לך את הקנס. השאלה אם מבחינתך, אחרי תשלום הקנס, אוכל לעבוד כאן הלאה בתיווכים חוץ מחצי יום פעמיים בשבוע."

"אני מבין, שְׁרָגָא, שכבר סגרת את זה עם יִשְׁשָׁכְרְנוּיָח."

"אתה מבין נכון."

"אני מוכן לנסות שתמשיך לעבוד פה כמתווך, אבל בתנאי ברור שאתה לא מדבר כאן במשרד בכלל בנושא השידוכים. גם לא עשירית שיחה. פה זה שְׁלוּיָמָה־הַתְּוֹכָן, לא שְׁלוּיָמָה־הַשְּׂדָכָן."

"מוסכם."

"ויִשְׁשָׁכְרְנוּיָח משלם את מלוא הקנס."

"מוסכם."

* מְקַחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

הענף קיבל את שְׁרָגָא בזרועות פתוחות לרווחה משמחה, ובעיניים נפערות מתדהמה מאוחרת כשגם הוא, כמו אִיטְשֶׁע שקדם לו, מתנה את התעסקותו בשידוכים בחתימה מוקדמת של ההורים על בלעדיות, ואם אין די בתנאי זה - מציב שְׁרָגָא תנאי נוסף, תקדימי ומקומם, שמסעיר את הרוחות, לאמור: שידוך שהוצע ולא הבשיל להשלמתו, מחייב את הצדדים בתשלום של עשרה אחוזים במקרים שבהם התקדמו הבירורים ההדדיים לשביעות רצון כל הצדדים והשידוך נפל ונפסל רק בגלל אי התאמה סביבתית חברתית ו/או מורפולוגית ו/או גנטית ו/או בלתי מוסברת. ותיהום כל העיר.

ביני לביני קידם יִשְׁשֶׁכְרֵנוּיַח עוד שני שידוכים והעמיד על חמישה את הצלחותיו בתחום, מה שחידד את ההבדל בינו, העושה מלאכתו החדשה בנאמנות למסורת המקובלת, בלי תנאים משובשים - לבין אִיטְשֶׁע וְשֶׁרָגָא שמזמרים זמירות חדשות בלתי מקובלות.

ירוחם סדלסקי חזר אל זירת ההחלטות כזקן ורגיל והחל מוביל מסע התנגדות תקיפה לשני התנאים שהציב שְׁרָגָא. על לוחות המודעות נתלתה עצומה מודפסת לחתימה המונית נגד שני התנאים של שְׁרָגָא בהצהרה של החותמים כי לא יעבדו עם שְׁרָגָא כל עוד הוא אינו מסיר את שני התנאים ומוחה אותם מתחת השמיים. "מילא לעשות בלעדיות עם הורים של בני עשרים ושלוש ומעלה, אני עוד מביין. הם ניסו חמש שנים ולא הצליחו, בא בנאדם שמתחייב לעבוד בשבילם אבל מבקש בלעדיות, נו, אפשר לתת לו. יש בזה קצת היגיון. אבל להכניס את הבלעדיות לגילאים המוקדמים של שמונה עשרה, ועוד לחייב את הורים האומללים לשלם על כל רעיון שעולה, מס הצעות כזה, זאת פשיטת עור ופשיטת רגל כאחד, לא נאפשר את זה", התראיין ירוחם סדלסקי בקו העיירה הטלפוני ונתן דרור לסחרחרת מחשבותיו.

היו שחתמו על העצומה בריש גלי והיו שחששו להסתבך עם שדכן, מרגיז ככל שהוא. הרוב נמנעו מלחתום וציפו שהמיעוט האמיץ יעשה בשבילם את העבודה שחורה של קיפול שְׁרָגָא והחזרתו לממדיו הטבעיים. יִשְׁשֶׁכְרֵנוּיַח לא חתם על העצומה שתלתה שבוע תמים על לוחות המודעות. "במקום לחתום חתימות סרק, אני מעדיף לקדם עוד שידוך", הסביר כשדכן מנוסה ועתיר קבלות מעשיות.

עוד מקווים האנשים ומצפים להתקפלותו של שְׁרָגָא, שביני לביני המשיך לעבוד במשרדי ולתווך עסקות נפלאות, וקפצה עליהם החלטתו של אִיטְשֶׁע, ששמע על רעיון התשלום עשרת האחוזים לכל שידוך שנפסל בשל גורמים שלישיים והצטרף בהזדהות מוחלטת והודיע ברורות שמהיום ההסדר התשלומי הזה, תשלום על מאמץ ולא בכפוף למבחן התוצאה, חל גם על הצעותיו הוא. כל הצעה שתתקדם בראשית דרכה וטיפול בגלל גורם שלישי שאינו קשור לבירורי אישיות ואופי, מעלות וחסרונות - מחויבת בתשלום של עשרה אחוז על ידי שני הצדדים, גם הצד שלא הפיל.

בניגוד לְשֶׁרָגָא שמצא נוחם במשרדי ונחמה בתוכנות, אִיטְשֶׁע שפרש לגמרי מעסקי התוכנות, ניאות להתראיין אף הוא בקו הטלפון של העיירה, קו ניטרלי למראית עין, ולהסביר: "מאז שחזרתי לשדכנות, שזה משהו כמו

* מְקַחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

חודש וחצי בערך, שזה לא הרבה זמן, ששעשרה הצעות נפלו רק בגלל גורם שלישי שלא קשור לחוסר התאמה מצידו. זאת אומרת, אני כשדכן עשיתי מלאכתי נאמנה. לכן אני לא מבין מה יש להתרגז על עשרה אחוזים בלבד שאנחנו מבקשים תמורת המאמץ, שזאת עמלה מתבקשת ושפויה על הטירחא. על אותן שעשרה הצעות שהתקדמו ונפלו ברגע האחרון, אף אחד לא משלם לי, נכון? אז מה אני יאמר החודש לחברת החשמל ולחברת המים ולארנונה, ש כ מ ע ט סגרת שידוך? ששרפתי ארבעים שעות בטלפון על העלאת רעיונות וניסיונות שכנוע? אם משלמים עשרה אחוזים דמי עבודה, יש תמריץ לעבוד. ואני מנחש שהתשלום הזה, שהוא לא הרבה יחסית להוצאות של השאת ילדים, יתמרץ עוד אנשים להיכנס לתחום השדכנות".

עוד שבועיים חלפו בניחותא. יִשְׁשָׁכְרֵנוּיַח סגר עוד שני שידוכים רגילים וגרף תשבחות. וגם אִיטְשָׁע סגר שידוך כבד, שעורר זעקות התפעלות. האיש יודע להניע כלים כבדים שהעלו חלודת ייאוש.

לקראת שבת המלכה, דקות ספורות לפני זמן הדלקת נרות, נתלו מודעות ענק ברחבי העיירה נגד "שלושת השדכנים שהחליטו להתנכל לציבור". המודעות שנשאו את תמונותינו בשחור-לבן פירטו את חטאינו שהתבטאו בהפסקת עבודת השדכנות כמקדמת דנא והפיכת השדכנות קרדום לחפור בה תוך ניצול מחפיר של מצוקת ההורים וכאבי המעוכבים.

יִשְׁשָׁכְרֵנוּיַח הצדיק התרוצץ טרוף נשימה ולבוש בגדי שבת בין לוחות המודעות והצליח לתלוש את מרביתן עד הישמע הצפירה על כניסת השבת. אנו סכרנו פינו ולא הגבנו לאורך כל השבת לשאלות או מענות שהופנו אלינו בנושאי השדכנות. שבת היא מלרטון.

*

אולם בסעודת מלווה-מלכה ספונטנית שהתקיימה בביתי בהשתתפותו ובהשתתפותם של אִיטְשָׁע וְשָׂרָגָא שביקשו לנטוש את השדכנות בנטישה סופית בשל חותמי העצומה ותליית מודעות ההשמצה ולחזור לעבודת התווכנות באופן מלא, הודה יִשְׁשָׁכְרֵנוּיַח בפה מלא שאחרי תליית המודעות המחפירה אינו יכול עוד לדרוש מאיתנו לעסוק בשדכנות.

"אני מבקש לפנים משורת הדין, ואני מדגיש: לפנים משורת הדין, שתיתנו לי עוד הזדמנות לסדר את העניין. אל תטרוקו את הדלת. תנו לי עוד שבוע. רק עוד שבוע אחד", מבקש יִשְׁשָׁכְרֵנוּיַח.

"למה אתה צריך אותנו?", מחייך אליו אִיטְשָׁע, "סגרת בחודשיים עשרה שידוכים. אתה עוקף את כולנו בהליכה".

"תודה על המחמאה, אני בכל זאת מבקש שתאפשרו לי לפעול לפנים משורת הדין", מבקש יִשְׁשָׁכְרֵנוּיַח. ומקבל.

בכפוף לסיכום הבא שסוכם בינינו. יִשְׁשָׁכְרֵנוּיַח מפרסם ברחבי העיירה מודעה בחתימת ידו ובה הוא מציין כי שלוש תנו פגועים עד עמקי הנשמה מן ההשמצות ולכן פרשנו לחלוטין מעיסוק בשדכנות. מי שתלה את המודעות יכול לזקוף זאת לזכותו. או לחובתו. אם התולה חפץ להתנצל, עליו ליצור קשר עם יִשְׁשָׁכְרֵנוּיַח.

כל קשר לא נוצר.

===

פרק רביעי

דין תורה

ביום רביעי נחתה בתיבת הדואר של המשרד שלנו 'הזמנה לדין תורה'.

בגוף ההזמנה שהופנתה לשלושתנו נכתב כי הציבור מזמין את שלושתנו לדין תורה, מאחר ואנו 'חבים לאחרינו' באי התעסקותנו במלאכת השדכנות, לאור ההצלחות שצברנו במהלך השנים בתחום נורא וקדוש זה. עוד נכתב בהזמנה הרשמית כי הדין תורה יתקיים מול הרכב דיינים שכולל את המרא דאתרא שליט"א ושני חברי בית דינו, בנוכחות פתוחה לכל הציבור אשר תובעים אותנו על ידי שליח הציבור לעניין זה: יִשְׁפְּרְנוּיָח ברנשטייר. בהזמנה התבקשנו לתאם בהקדם מול מזכירות בית הדין את הזמן המתאים לנו לקיום הדין תורה. על החתום התנוססו חתימת וחותמת מזכיר בית הדין.

לא זו בלבד שלא נבהלתי, אלא שחשתי הקלה. אם עד כה קיננו בי מעת לעת ספקות בצדקת דרכי, עתה תתלבן הסוגייה על פי דעת תורה ואדע אם אוכל להמשיך במלאכת התיווכים לכתחילה, או שעל פי דעת תורה עליי לחזור ולעשות נפשות בתחום השדכנות.

שני עובדיי הצעירים נחרדו תחילה, אך דבקו ברגיעתי. ממה נפשך, הסברתי להם, אם צודקים אנחנו, מה טוב ומה נעים. ואם טועים אנחנו, אשרינו מה טוב חלקנו שיפקחו הדיינים את עינינו נכוחה לדעת את אשר עלינו לנהוג.

*

בתיאום עם מזכירות בית הדין נקבע הדין תורה ליום ראשון בשבת, שאחרי אותו יום רביעי. בשל היערכות להשתתפות ציבורית המונית, סוכם כי מעמד הדין תורה יתקיים בעזרת הנשים של בית הכנסת המרכזי המשמש כאולם רחב ידיים ומכיל כמות אנושית רבתי.

נשאלנו על ידי מזכיר בית הדין מי הם הטוענים הרבניים שאמורים לייצג אותנו במהלך הדין תורה והשיבונו כי איננו שוכרים טוענים רבניים. איננו באים בבנייני גג על גג ובטיעונים שזורים נימה בנימה. נשיח את שעל לבבנו ונציית להכרעת הדיינים. אִיטְשֶׁע וְשָׂרְגָא עדכנו את מזכיר בית הדין כי הם מסמיכים אותי לדבר בשמם, וכל שאומר ואטען מסוכם עליהם, אולם אם תינתן להם בהורמנא דדייני הזדמנות לדבר, יחפצו גם הם לומר דבר

* מְקַחַת אֶת־רוּגְיָם ~ תִּשְׁפֹּׁו * מוֹיֶשֶׁה גוֹטְמַן * © כל הזכויות שמורות *

מה בפני בית הדין הנכבד, בנוכחות הקהל הקדוש. המזכיר הבטיח להסדיר להם רשות דיבור בפני הדיינים ואוזני הציבור.

*

על במת הכבוד שנבנתה במיוחד למעמד הדין תורה, הוכנו כיסאות כבוד למרא דאתרא ולצידו לשני הדיינים. האחראים על הסאונד הציבו בשתיקה מיקרופונים מול שלושת מקומות מושבותיהם. בצד אחד של הבמה, חציו כלפי הדיינים וחציו כלפי הקהל, הוצב פודיום שעליו נכתב בהדפסה: 'התובעים'. בצד האחר, המקביל, חציו כדלעיל וחציו האחר גם הוא כדלעיל, הוצב פודיום שעליו נרשם בעיצוב מודפס: 'הנתבעים'. ישבנו בספסל הראשון למרגלות במת הכבוד כשמאחורינו געש ורעש האולם את שאון נוכחיו. יִשְׁשַׁכְּרְנוּיָח בירכני לשלום ואף קרב ללחון את ידי. דופקי הואץ ונשימותיי תכפו, אך השבתי לו יד לברכת שלום. ידעתי את טוהר כוונותיו.

דריכות מתוחה הורגשה בקהל עם היכנס הרכב הדיינים בראשות המרא דאתרא. "בית הדין", הכריז המזכיר. הקהל נעמד על רגליו ודממה השתררה. הבחנתי בחיבורונם של אִיִּטְשֶׁע וְשַׁרְגָּא היושבים מימיני ומשמאלי והבנתי לרוחם. שני צעירים שפעלו למען הזולת ככל מרצם והפכו בכת אחת לנאשמי הציבור על תקן של שיערים לעזאזל. אם תושחר דמותם בהשחרה ציבורית מה יהיה המסר שיועבר למי שירצו בעתיד לסייע לזולתם?!

שלושת הדיינים התיישבו על מקומותיהם. מזכיר בית הדין התיישב אף הוא אצל שולחן קטן צדדי משם כרוז את הכרוזותיו לתוך מיקרופון ונערך להקליד את הנאמר והנשמע. התובע הראשי, יִשְׁשַׁכְּרְנוּיָח ברנשטייר התבקש על ידי המזכיר לגשת לעמדת התביעה ולהסביר את תביעתו.

אחר בקשת הרשות מאת הדיינים שישבו שותקים וקשובים, פתח התובע בדברי שבח והילל את עבודתינו בעבר עבור הציבור ותיאר אותנו כשדכנים נאמנים העושים דברים לשם פועלם ומכתתים רגלם ולשונם למען בניית בתים בישראל. ככלות דברי השבח, עמד וטען כי דווקא בגלל השבחים שהרעיף על פועלינו, אנחנו בחזקת 'מצר שהחזיקו בו רבים', וכי מאחר שצברנו ניסיון מוצלח בעשיית שידוכים, איננו זכאים ורשאים לפרוש מטובת הציבור ולעשות רק לבתינו.

"הציבור שאותו זכיתי לייצג כאן במעמד קדוש זה, דורש ומבקש שלכל הפחות יומיים-שלושה בכל שבוע יקדישו שלושת השדכנים הנכבדים את זמנם להמשך עשיית השידוכים, ובזכות זה אנו מבקשים בשמם שהדיינים יפסקו שהם יראו ברכה מרובה בעסקי התיווך. איננו רוצים לגרום להם נזקים כספיים, אך הפרנסה נקבעת ממרומים, ואם על פי דעת תורה יפסקו שעליהם לעסוק בשדכנות לפחות בחלק מהזמן, פשיטא ואין צריך לומר שפרנסתם לא תיגרע", הניף יִשְׁשַׁכְּרְנוּיָח בהתלהבות את כפות ידיו הרועדות, מצחו הגיר פלגי זיעה על אף המיזוג העז. "אציין שלא שכרנו טוען רבני להצגת עמדת הציבור, מפני שאין רצוננו לנהל דין תורה רק

* מְרַקְמַת אֶתְרוּגִים ~ תּשפ"ו * מוֹיֶשֶׁה גוֹטמַן * © כּל הַזְכוּיוֹת שְׁמוֹרוֹת *

על פי החיובים ההכרחיים שאפשר לחייב מכוח ההלכה, אלא על פי כללים של לפנים משורת הדין, ושל עשיית הטוב והישר".

התובע סיים את דבריו ועיני הדיינים הופנו לעברי. נעמדתי על רגליי וביקשתי רשות ששני השדכנים ידברו דברים היוצאים מן הלב, בטרם אעלה ואטען את הטענות השמורות עמדי.

ראש ההרכב, המרא דאתרא, נענע בראשו לחיוב. אִיִּטְשֶׁע נעמד ועלה אל דוכן הנתבעים.

"יראתי בפצותי שיח", פתח אִיִּטְשֶׁע זַיִגֶר את נאומו, הרים את עיניו לעבר הדיינים, ולפתע פרץ ממנו בכי נסער מאין הפוגות. האולם דמם בדממת בליעת לשון. כל שניסה אִיִּטְשֶׁע להסות ולהסוות את בכיו, לא עלה יפה. ראש ההרכב רמז לו למזכיר בית הדין שנרמז ומיד החיש אל אִיִּטְשֶׁע מי שתייה להרגעה. רק רחש נשימות הנוכחים נשמע בחלל.

"אינני רוצה לדבר מן הנייר או מן הדף", הסיט אִיִּטְשֶׁע לצדדין קבוצת דפים, אגרופו חובט על הדוכן, "אדבר מהלב. אדבר מהלב הפצוע שלי שעד היום מנסה לאחות את פצעי ההמתנה הממושכת. מורי ורבותיי. דיינים מומחים. אני הייתי שם. אני הייתי בשנות ההמתנה הללו. דִי פִיִּטְעֶרֶע יֶאָהֶרֶן. לי יאה לדבר ולי ראוי לדבר. אין דבר בעולם שאני רוצה לעשות יותר מאשר לסייע למעוכבי שידוכים כדי שלא יעברו את מה שעברתי. לכן אני אינני נתבע, במחילה רבה, אני תובע. כן, רבותיי, אני פה התובע, נא לא להתבלבל", השתאג קולו והונף גבוהה-גבוהה, "אני עומד כאן בלב נשבר ותובע את ההורים. אני תובע אותם בשם בניהם ובשם בנותיהם. איך יכול להיות שאני מסור לבנכם המתמודד יותר מאשר אתם? איך יכול להיות שאני הוא זה שצריך לרדוף אחרי הורים לקבלת תשובה והם מסננים את פניותיי? איך יכול להיות שאני צריך להתחנן לאבא פלוני או אלמוני שיואל ברוב טובו וברוב חסדו לעשות עמדי טובה אנושה ולטרוח לבוא לראות תמונה של בחור והאבא אינו טורח אפילו לענות לי תשובה? איך יכול להיות שאני מתחנן לפגישה עם אב לשתי בנות בוגרות שחברותיהן כבר אימהות לחמישה ילדים ואותו אבא טוען באדישות שאין לו זמן? ! אני נתבע? לא ולא. זאת טעות. אני הוא זה שתובע. את ההורים המתעללים בנו, השדכנים, אני פה תובע".

אִיִּטְשֶׁע העיף את מבטו על האולם הדחוס באנשים. "יש כאן יהודים שרק מחמת כבודם אינני מזמן אותם עכשיו לדוכן הנתבעים כנאשמים. יש כאן יהודים שאני רוצה לתבוע אותם בשם צאצאיהם. כי אני חייב לתבוע אותם. כי אני עושה עוול לילדים היקרים שלהם אם לא אתבע את ההורים. ילמדונו רבותינו, על מה הציבור הנכבד תובע אותי? על העקשנות שלי לעזור גם במקום שאחרים התייאשו ולא מרימים טלפון אפילו פעם בשנה? על העקשנות שלי לומר להורים את האמת בפנים על הבן שלהם או הבת שלהם בלי טיוח ובלי מירוח? על המסירות שלי לעסוק בשידוכים על חשבון שעות עבודה קלה שמרוויחה לי פי עשרה בפחות מאמצים ובאפס התבזויות? אדרבה, יעלה הציבור ויאשים אותי במשהו. גווי נתתי למכים. אני מוכן ומזומן לספוג כל אישום. שיעלה ויבוא לכאן הורה אחד למעוכב שידוך ויאשים אותי שלא השפלתי את עצמי כדי לעזור לו, לבן שלו או לבת שלו. אין כזה הורה. עם כולם דיברתי. לכולם צלצלתי. לא אשמתי. לא בגדתי. לא עווייתי, אני הוא התובע ולא הנתבע".

* מְקַחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

המרא דאתרא הניף את ידו בעדינות לבלימת הסער. אִיטְשֶׁע השתק ומחה את זיעתו הנוטפת. המרא דאתרא רכן אל המיקרופון שלפני זקנו ההדור. "בית הדין מבקש לא להטיל דופי כוללני בהורים המסורים אשר עושים את כל שביכולתם במסירות נפש למען הילדים המעוכבים. עיניי ראו ולא זר את בכייתיהם הפולחות לבכות ואני עד נאמן על מאמצייהם בבחינת 'על מנת שתעלו לרקיע'. מרבית ההורים היקרים מוכנים למסור נפשם בשביל לסייע לבנם או לבתם, ועושים כל פעולה אפשרית לטובת הילדים, ובית הדין לא ירשה להטיל בהם שמץ של דופי אפילו לא במשתמע ואפילו לא ברמז".

המרא דאתרא סיים את הבהרתו והזדקף על מקומו. שני הדיינים האחרים הנהנו בהסכמה. אִיטְשֶׁע נאחז בדוכן. "סליחה ומחילה. אני לוקח בחזרה את כל מה שאמרתי. אם חס וחלילה עולה מהדברים שלי רושם מוטעה שכל ההורים אדישים או אשמים בהתעכבות של צאצאיהם, אני מבטל את הדיבורים שלי. גם אני יודע שהרוב המכריע מסור בכל לב ועושה את כל הניתן ואף מעבר לכך למען הצאצא המעוכב. אבל אותו מיעוט שאינו נוהג כך, אותו מיעוט שמזלזל בנו ובעבודתנו הקשה, מוציא לנו את המוטיבציה ומייבש לנו את החשק לעמול למען האחרים. אם יש 'חב לאחריני' פה באולם, הם אותם הורים שמתעללים בנו השדכנים. בגללם אנחנו מתייאשים, בגללם אנחנו מעדיפים לשדך דומם, בטון ואבנים, ולא חי ומְדַבֵּר".

הדיינים הנהנו בראשם בהסכמה. אִיטְשֶׁע סיים את דבריו וירד מהדוכן. דמעותיו ודבריו הותירו רושם בלתי נמחה.

רמזתי לְשָׂרְגָא שיעלה לדבר את דבריו. חיוך של מבוכה נתלה על שפתיו. "אני מוכן לחזור היום. אני מוכן לחזור אתמול. אני מוכן לחזור שלשום. אני רק מבקש רשות מבית הדין הנכבד", פתח ואמר שְׂרָגָא קֶבֶטְשֶׁר, "לקחת פסק זמן מסוים שבו אכתוב ספר עסיסי שיעסוק באחורי הקלעים של עולם השידוכים. אספר שם על ההשפלות, על ההתבזויות, על העוגמות נפש. אעקרו מכל אדם בר דעת את הרצון להיות אי פעם שדכן. אחרי שהספר ייצא בעזרת השם לאור, לא אכפת לי לחזור".

התובע יִשְׁכָּרְנוֹיִח נזעק ממקומו, ממחר להיעמד: "במחילה, כבודו של הספר המרתק במקומו מונח, אבל אי אפשר לחכות להוצאתו. כל יום שבו אתה ב'הפגנת תיווך' אתה חב לאחריני".

שְׂרָגָא הביט לעבר הדיינים, מבקש רשות לענות לתובע. ראש ההרכב החווה לו שיענה. "על התובע להבין שאני לא רכוש של אף אחד, גם לא של הציבור. רק של הקדוש ברוך הוא, וכמוכן של דעת תורה שתושמע כאן בבית דין. לפעמים אנשים שוכחים שמאחורי כל שיחת טלפון, נמצא אדם, שיש לו בעורקים דם ולא קטשופ. אני לא מבקש מחיאות כפיים ואני לא דורש מפטיר יונה וגם לא סידור פירות של קיווי ומנגו כשזה לא בעונה", הדיינים התחייכו בהבלעה, "אני כן דורש ומבקש 'לא סטירות! לא ביזיונות! לא סינונים! לא משחקי מחבואים!' תתפלאו אבל גם לשדכן יש לב. זה שהוא בחר בעבודה המבזה הזאת זה אומר אולי שאין לו מוח, אבל לב יש לו. אני מדבר על עצמי, לא על האחרים", הציבור חייך בהמוניו. המרא דאתרא הניף ידו לכיוון האולם בהרגעה כללית, "וכששוברים את הכלי הציבורי לרסיסים, לפעמים אין כלי אחר במקומו. הציבור רמס וניפץ לרסיסים

* מְקַמֶּת אֲתָרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

את הכלים הציבוריים שעזרו לו, ועכשיו הציבור בוכה למה לא עוזרים לו. למה באמת לא עוזרים לו? ! שאלה קשה".

"והספר יעזור?", הזדעק התובע.

"לא יודע. אינני נביא. אם הוא יעזור, אשמח לחזור. ואם לא יעזור, אישאר מתווך חופשי ומאושר. אני רוצה לומר לדיינים משהו מעניין, ברשות כבוד התורה. אני חצי שנה ברוך השם בתיווך ועד היום אף אחד לא נעלב עד עמקי נפשו מהצעה שהצעתי לו. לכל היותר הוא אמר שזה לא מתאים וזהו. ושום קונה או מוכר לא שיחקו איתי משחקי כבוד מפותלים של ניסוח תשובות דיפלומטיות שמוכנסות להקפאה עמוקה עד שהצד השני יגיד קודם. ושום קונה או מוכר לא הלכו להתייעץ עם הסבא או הסבתא או הדוד הזקן אם ההצעה שהצעתי להם בנדל"ן מתאימה למשפחה שלנו. ושום רוכש או מוכר לא לקח תמונה של הדירה לניתוח אופי לפי סימני פנים או קווים של כף יד. ושום מוכר או קונה לא שללו את הנכס בעקימת חוטם שאין לה שום הסבר. ושום מוכר או קונה לא קרא לי נודניק. אדרבה, שמחים עם כל טלפון שלי. ומי מדבר על השכר המכובד שמקבל מתווך שעוסק בדומם ולא בונה עולמות. אם הדיינים יאמרו לי לחזור לשדכנות, אציית בלבב שלם לפסק הדין, אבל רצייתי לשטוח כאן נוכח הדיינים הנכבדים איך החיים המקצועיים והכלליים שלי, וגם הכלכליים, השתנו לגמרי לטובה ולברכה מאז שעברתי מקצוע, עד שהיום אני חושב, ואני אומר את המסקנה שלי כתלמיד הדין בפני רבותיו, שמי שבוחר להיות שדכן הוא בחינת שוטה שאסור לרחם עליו".

החיוכים באולם נדמו ונעלמו. נראה היה שהדיינים אינם שבעי רצון ממסקנתו הסופית של שְׂרָגָא, אך מבינים היטב את כל שקדם והקדים למסקנתו.

שְׂרָגָא ירד מאצל הדוכן ומזכיר בית הדין קרא בשמי, הנתבע הראשי, והורה לי להתייצב ולענות לטענותיו של הציבור שהושמעו על ידי התובע הראשי יִשְׁשָׁכָרְנוּיָח ברנשטייר.

*

הדממה יכולה הייתה להיחתך בסכין. לא בכל יום ניצב שדכן עם וותק של כארבעים שנה מול בית דין שדורש ממנו לספק תשובות. בעשר אצבעותיי אחזתי בדוכן, כחכתי בגרוני, ואמרתי: "כבוד בית הדין, בתחילת הדברים עליי להצהיר ולספר לבית הדין כי אני הוא זה שביקש מידידי הטוב יִשְׁשָׁכָרְנוּיָח ברנשטייר לתבוע אותי בבית הדין".

רחש בחש של נשיפות אוויר פליאתיות הציף את האולם. מזכיר בית הדין הלם בפטישו והשתיק את הרחישות הלוחשניות. יִשְׁשָׁכָרְנוּיָח ברנשטייר אישר בראשו את שאמרתי.

"עזבתי את השדכנות כי נמאס לי להיות פגערע של הורים שמוכנים לעשות לי טובה שלמה כשהם עונים לי לטלפון ונותנים לי הרגשה של יתוש בן זבוב. היום, במאמץ מופחת בעשירית, ובמאית מהזמן, ובאפס התבזויות ומרדפים, אני מרוויח פי שלושים. אז אני שואל: באיזו זכות יכול הציבור לדרוש ממני, או מכל אדם אחר, אם זה אִיטְשָׁע ידידי או שְׂרָגָא ידידי, להיות סמרטוט רצפה שמוצב בכניסה לבית הכנסת כמו שטיחון שנרכש בשוק

הערבי בחברון וכולם מנגבים עליו את סוליותיהם? אני אישית, עם כל הניסיון הרב, ועם עור הפיל שפיתחתי במשך השנים, לא יכולתי יותר להמשיך יותר בשדכנות".

"וזאת למה?", שאל ראש ההרכב.

"ראשית, הבריורים של היום הם לא הבריורים של פעם. כיום בודקים עשרה דורות אחורנית, ומערבים ניתוחי כף יד וקווי פנים, ומגילות יוחסין של שכנים, ו'מה יאמרו' ומה יגידו' ויש מהדרים גם ב'מה יחשבו עלינו', וסדרת בדיקות שלא שערום אבותינו, כך שאם בעבר, סטטיסטית, מתוך עשרה רעיונות לשדוכים שעלו לי בשבועיים הצליחו להבשיל שבעה־חמישה, היום ההצלחה היא ביחס של רעיון אחד למאה. ומי משלם לנו השדכנים על כל אותם תשעים ותשעה רעיונות שנפלו והתמוטטו והתמוססו בגלל שיקולים זרים שהשדכן לא יכול לחלום עליהם או לחזות אותם מראש? ! אף אחד. והיום יש ברוך השם שירות שיחה מזהה כך שאפשר לסנן את השדכן בסינון מתמשך ולתת לו לרדוף אחרי ההורה כרודף אחרי הרוח רק בשביל לתפוס אותו בתום המרדף לקבל תשובה מצ'וקמקת של 'עוד לא הספקתי לברר' או 'עוד לא החלטנו אם אנחנו בכלל שומעים'. שמעו נא רבותי דיינים מומחים, פרשתי לתיווך וראיתי ישועות. בדיוק כפי שתיארו שני הצעירים היקרים שעמדו כאן לפניי. אותו רעיון של חיבור בין שני צדדים, אבל בלי כל המניעות והעיכובים והמחסומים והחסמים".

"מדוע אם כן ביקשת מידיך שיתבע אותך?", ביקש המרא דאתרא את תשובתי.

"כי נקרע לי הלב, כבוד תורתו. כי אני לא נרדם על משכבי בלילות. איך אוכל לתת שינה לעפעפיי כשאני יכול לבנות עולמות ולהציל נשמות. מצד שני, לא יכולתי לחזור למצב הקודם. לא הייתי מסוגל. נגמרה לי הסוללה. עובדה שהעיירה זקוקה כיום לעוד לפחות שלושים שדכנים ואין מי שחולם להצטרף למקצוע הזה. למה? מורי ורבותיי, למה אין מי שמוכנים להתעסק במצווה החשובה הזאת? כי מלאכת השְדָכָה מכבידה והולכת בעוד שהיחס לשדכנים מתדרדר מדחי אל דחי".

"וכשבא לביתי יִשְׁשַׁכְרְנוּיָח ידידי עם הדרישה שלו שאשוב לעסוק בשדכנות, סיפרתי לו על תחושותיי ועל תחושות עמיתיי. רצינו לעזור לציבור לשנות את התנהלותו ולעדן את התנהגותו. החלטנו לנסות ניסוי משותף. שחררנו בהתחלה את אִיטְשֶׁע. יִשְׁשַׁכְרְנוּיָח זרק לו את הרעיון של הבלעדיות. אחריו שחררנו את שְׂרָגָא. כשהמצאנו את עניין הבלעדיות, הוא חווה קשיי עיכול, אך התעכל. כשהוספנו דרך שְׂרָגָא את נושא תשלום העמלה הזעומה על המאמצים, פרצה מלחמת עולם. כי שדכנים הם נודניקים וקיציות וטרדנים. ובין כה וכה אין להם מה לעשות עם הזמן שלהם. נכון? אבל האמת היא שככה אי אפשר לעבוד יותר. התחילה מלחמה ציבורית ויִשְׁשַׁכְרְנוּיָח ואנוכי חשבנו על תפרון שורשי והסקנו כי רק דין תורה ציבורי ופומבי שבו נשטח את טענותינו הצודקות, שלושת השדכנים, ונפרוש את תחושותינו, יכול להביא פתרון".

שְׂרָגָא ואִיטְשֶׁע, מופתעים והמומים, נעצו בי עיני טורפים. השניים לא העלו על דעתם שמבצע השחרור שלהם שהובל על ידי יִשְׁשַׁכְרְנוּיָח, תואם איתי מראש לכל פרטי פרטיו, כולל תנאי הבלעדיות ותשלום העמלות, ולרבות הדין תורה שנפל עלינו בהפתעה מצמיתה ועתה מתברר כתרגיל משותף של יִשְׁשַׁכְרְנוּיָח ושלי.

התעלמתי ממבטיהם הרושפים. נאבקתי גם בשבילם. בית הדין יחרוץ את עתיד כולנו.
 "מה היית רוצה שישתנה בתחום השדכנות כדי שתוכלו לחזור, לכל הפחות ליומיים או שלושה בשבוע?", ביקש לשמוע מפי הדיין שישב לימינו של המרא דאתרא. הוא עצמו משודך שלי וגם את צאצאיו שהגיעו לפרקם שידכתי בתשואות חן.

"מאחר ובית הדין שואל, ארשה לעצמי לענות. אלו התנאים שלעניות דעתי יחזירו עטרה ליושנה ויגרמו לשינוי היחס מעיקרו ובהמשך גם לריבוי שדכנים: אל"ף, כל הורה שמקבל הצעה מהשדכן חוזר אל השדכן בתוך עשרים וארבע שעות לומר אם קיימת היתכנות ראשונית לרעיון. בשביל בירור היתכנות ראשונית, די ביממת בירורים ראשוניים; בי"ת, השדכן אינו רודף אחרי ההורה בשביל להשיג תשובה אלא להפך, ההורה הוא זה שמצלצל בחזרה אל השדכן עם תשובתו; גימ"ל, הורה שאינו עונה לשדכן שמצלצל אליו לטלפון ואינו חוזר אליו לטלפון בתוך 12 שעות, ללא סיבה מוצדקת, יוצא מהמאגר".

הבחנתי בתכונה מבעבעת בקהל. אנשים התלחשו זה עם זה. חלק הנידו ראשיהם בהסכמה, האחרים העוו פניהם בהתנגדות. התמקדתי בדיינים והמשכתי: "התנאי הנוסף. דל"ת, שידוך שהתקדם לשביעות רצון הצדדים ונפל בשלב מאוחר בגלל מעורבות של גורם שלישי, בין אם מקצועי ובין אם משפחתי או חברתי או בלתי מנומק, מחייב את שני הצדדים בתשלום של עשרה אחוזים. ה"א, פרט נוסף לגבי שידוכי מעוכבים, ראשית, לאפשר אפשרות של לחתום בלעדיות לשדכן מסוים, כדי שהורים יידעו שבתקופה של שנה הם אינם יכולים לשמוע שום הצעה מאף אחד".

"ואם מתעוררת הצעה טובה למישהו שאינו השדכן הבלעדי?", שאל המרא דאתרא.
 "שיעביר אותה דרך השדכן שיש לו בלעדיות, והם יחליטו ביניהם לגבי התשלום. המטרה היא לפתח יחסי עבודה רציפים של ההורים מול גורם אחד ויחיד. ושנית, בנושא זה, הורה למעוכבים שאינו משתף פעולה עם שדכנים לפחות לגבי השלב של שמיעת ההצעות ואינו מגלה נכונות של הקשבה בסיסית, ובכך, יוקם גוף מפוקח על ידי בית הדין שיאפשר לשדכנים התנהלות במנותק מההורה".

"התנאי האחרון הוא תנאי קיצוני שבית הדין לא יכול להוביל אותו באופן גורף", הביט המרא דאתרא לעבר שני הדיינים האחרים שאישרו את דבריו בניע ראש, "לגבי מקרים חריגים במיוחד אפשר תמיד לפנות לייעוץ, אבל לא נקבע זאת בשום אופן כתנאי מוביל".

"ומה לגבי כל יתר התנאים שהזכרתי?", השתוקקתי לשמוע.
 "בית הדין ייתן את הכרעתו בימים הקרובים", חרץ המרא דאתרא ונעמד. עמו נעמדו שני הדיינים. כל האולם נעמד על רגליו בשתיקה. הדיינים פנו לעבר מדרגות הבמה, על מנת לצאת את האולם מהדלת הצדדית. לרגע בודד עמד שקט באוויר, ואחריו קריאה של התובע יִשְׁשָׁכְרֵנוּיָח ברנשטייר, "ברשותכם, עוד משהו קטן וקצר". המרא דאתרא עצר את הליכתו והשקיף לעבר התובע. שני הדיינים הצטרפו אל ההשקפה. יִשְׁשָׁכְרֵנוּיָח לפת את המיקרופון שלו. "יש לי שאלה בחושן משפט".

* מְקַחַת אֶתְרוּגִים ~ תשפ"ו * מוישה גוטמן * © כל הזכויות שמורות *

הדיינים הנהנו אותות הקשבה.

"עשיתי בחודשים האחרונים שנים עשר שידוכים בשעה טובה ומוצלחת. כל הרעיונות וההצעות, בכל שנים עשרה השידוכים, מתחילתם ועד סופם, היו של שְׁלוּימָה. גם העצות איך לקדם אותם ומה לומר להורים. אבל לצערי, הוא מסרב לקחת ממנו את דמי השדכנות שקיבלתי. כל הכסף שקיבלתי שמור איתי בשבילו, האם הדיינים יכולים לצוות עליו לקחת ממני את דמי השדכנות ששייכים לו?"

המרא דאתרא הביט לעברי. אחר שב והביט אל יְשֻׁכְר־נוֹיָח. הערכה הבזיקה בעיניו. "אני מניח שתצליחו להסדר", חייך לעברנו והמשיך בהליכתו.

אִיטְשֶׁע וְשָׂרְגָא, לפותי הפתעה, הניחו את ידיהם על שכמי משני הצדדים, מעריכים מחדש. גל של מחיאות כפיים הססניות הלך וגבר מאחורינו עד שהחרישו אוזנינו מקול העם המרעים ברעמו ומנעים בנועמו.

כבשתי את פניי בזוג כפות ידיי ולא הצלחתי לכלוא את בכיי.

===

ואחרי הסוף - מה שלקחתי לדרך

שדכן הוא שלח ההשגחה לאחת ההחלטות היומך גורליות בחייכם
התייחסו אליו ככזה, ותראו פלאות

משה גוטמן